

LUNDS UNIVERSITET

Samhällsvetenskapliga fakulteten - Sociologiska institutionen

“Var det något jag hittade i Anonyma Narkomaner så var det ju att jag inte var ensam”

Vad krävs för att leva drogfritt?

- En kvalitativ intervjustudie bland Anonyma Narkomaner

Författare: Simon Fagerström och Stina Olsson

Kandidatuppsats: SOCK08, 15 hp

Vårterminen 2021

Handledare: Jan Mewes

Abstract

Författare: Simon Fagerström och Stina Olsson

Titel: Vad krävs för att leva drogfritt? - En kvalitativ studie bland Anonyma Narkomaner

Kandidatuppsats: SOCK08, 15 hp

Handledare: Jan Mewes

Sociologiska institutionen, vårterminen 2021

Problem/Bakgrund: Narkotikabruk leder ofta till skador på den fysiska och psykiska hälsan. Konsekvenserna av att bruka narkotika är bland annat försämrad impulskontroll, leversjukdomar, psykosor och ökad risk att dö i förtid. Därtill kan det råda svårigheter att sluta nyttja droger eftersom den missbrukande individen upplever abstinensbesvär. Varför en del människor börjar använda droger kan exempelvis vara att de har utsatts för våld i hemmet eller att de har växt upp med missbrukande vårdnadshavare.

Syfte: Belysa på vilket sätt organisationen Anonyma Narkomaner hjälper och motiverar personer med en beroendesjukdom att få ett nyktert liv, samt hur de kan vidmakthålla att vara drogfria.

Kortfattad beskrivning av uppsatsens utgångspunkter och undersökningens

uppläggning: De teoretiska utgångspunkterna har varit av Randall Collins Interaction ritual chains, i avseendet att åskådliggöra varför Anonyma Narkomaners medlemmar väljer att komma tillbaka till organisationen och varför de upplever att organisationen är meningsfull. Sampson och Laubs teori om informell och social kontroll, vilket kommer att belysa vikten av hur positiva vändpunkter är relevanta för att sluta med narkotika. Uppsatsens underlag består av åtta telefonintervjuer med medlemmar från Anonyma Narkomaner. Analysmetoden har skett genom Charmaz grundad teori och tematisk analys.

Slutsatser/Resultat: De utmärkande teman som respondenterna uttryckt varför Anonyma Narkomaner fungerar är: gemenskap, identifikation och sociala band, som leder till att de motiveras att sluta bruka droger. Respondenterna som sökt sig till Anonyma Narkomaner, upplever att de inte blir skambelagda för sitt missbruk.

Nyckelord: 12-steg, Anonyma Narkomaner, Drogfri, Gemenskap, Motivation, Narkotikabruk

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Syfte och frågeställningar.....	4
1.2 Val av ämne.....	5
1.3 Tidigare forskning.....	6
2. Vad är Anonyma Narkomaner?	7
2.1 Hur kom Anonyma Narkomaner till?.....	8
2.2 Hur fungerar deras program för tillfrisknande?.....	8
2.3 Hur fungerar deras grupper?.....	9
2.4 Hur går ett möte till?.....	9
2.5 Är de religiösa?.....	10
2.6 Varför fortsätter medlemmarna att komma tillbaka?.....	11
3. Teori	11
3.1 Sampsons och Laubs teori.....	12
3.2 Randall Collins teori.....	14
4. Konceptualisering	17
5. Metod	18
5.1 Metoddiskussion.....	18
5.2 Validitet och Reliabilitet.....	19
5.3 Datainsamling.....	20
5.4 Tillvägagångssätt.....	20
5.5 Analysmetod.....	21
5.6 Kodningen.....	22
5.7 Avgränsningar.....	22
5.8 Urval.....	23
5.9 Våra respondenter.....	24
5.10 Etiska reflektioner.....	24
5.11 Ansvarsfördelning.....	25
6. Resultat	25
6.1 Motivation för att bli drogfri.....	25
6.2 Identifikation.....	28
6.3 Gemenskapen och möten.....	30
6.3.1 <i>Del ett- en lyckad interaktionskedja och Kollektiv upprymdhet</i>	31
6.3.2 <i>Del två - Symboler, Grupp solidaritet, Individuella känslomässiga energier, en gemensam moral</i>	32
6.3.3 <i>Symboler</i>	33
6.3.4 <i>Gruppsolidaritet</i>	34
6.3.5 <i>Individuella känslomässiga energier</i>	34
6.3.6 <i>En gemensam moral</i>	35
7. Diskussion	37
8. Slutsats	39
9. Avslutande reflektion	40
10. Litteraturförteckning	41
11. Bilaga 1 Anonyma Narkomaner tolv steg	44
12. Bilaga 2 Anonyma Narkomaner 12 traditioner	45
13. Bilaga 3 Förklaringsmodell DSM-5	46
14. Bilaga 4 Vår intervjuguide	47

1. Inledning

Narkotikamissbruk är en världsomfattande hälsofråga och drogmissbrukets konsekvenser för individen kan vara psykiska störningar och beteenderubbningar. Rehabiliteringen av narkotika är ofta en svår process, och drogmissbrukande individer erfar många gånger återfall i sitt missbruk (Ferreira et al. 2016). Personer som nyttjar droger får svårare att kontrollera sina känslor och impulser, samt har svårigheter att interagera med andra människor (Levander 2017). Drogers påverkan på människor har både omedelbara och långsiktiga effekter. Welty et al. (2016) lyfter fram följder som till exempel psykos, hjärtinfarkt, samt leversjukdomar och neurotoxiska effekter. En drogberoende individ som får abstinens, kan bland annat uppleva känslan av rastlöshet, muskelryckningar, hög puls och ett förvirrat sinnestillstånd (Dubey & Bakhshi 2019).

Varför individer brukar narkotika kan bland annat böttna i att det är en del av en viss kultur, självmedicinering av till exempel ångest, eller att man vill ha en snabb lustupplevelse (Levander 2017). Folkhälsomyndigheten (2017) belyser vidare att de individer som nyttjar narkotika, riskerar att dö i förtid. Ytterligare rapporterade BRÅ (2020) att anmälningarna angående narkotikabrott har tilltagit med 29% det senaste årtiondet. Detta skulle kunna bero på att droger är enklare att få tag i det moderna samhället, till exempel genom olika internetforum.

Det finns tillika ett samband mellan narkotikabruk och kriminalitet, därtill är narkotika olagligt i Sverige enligt den svenska lagstiftningen 8 § av Narkotikastrafflag (SFS 1968:64). Pierce et al. (2017) fann att det råder en korrelation mellan personer som använder opiater och även är kriminellt involverade. Detta samband var lika för både män och kvinnor som brukar den här typen av stimulantia. Anledningen till att de missbrukande individerna visade sig vara kriminella, berodde främst på att de skulle kunna finansiera sitt drogberoende (Pierce et al. 2017). Därtill ökar risken för droganvändning om personen börjar i ung ålder, samt att en tidig narkotikadebut ökar risken för ett senare kriminellt beteende. Andra konsekvenser med bruka droger i tidig ålder är bland annat att personen gör skolavbrott (Richardson et al. 2013).

Emellertid finns det olika anledningar till varför individer börjar bruka narkotika. De riskfaktorer som finns för att en person börjar nyttja droger är bland annat om han eller hon har exponerats för våld, misshandel i barndomen, samt om familjemedlemmar brukar narkotika. Dessutom ökar risken för eget beroende om mamman nyttjar till exempel kokain under sin graviditet (Richardson et al. 2013).

Det kan således råda svårigheter för en drogberoende individ att sluta med narkotika. Tillika har droger en negativ påverkan på människors psykiska och fysiska hälsa. Detta medför intresset med uppsatsen; att belysa vad är det som gör att människor ändå lyckas bli och förbli drogfria. Alltså, vad kan motivera individer att sluta bruka narkotika. Genom att intervjua personer angående vad som har bidragit till att de har blivit drogfria, kan det förhoppningsvis generera svar till den här frågan. För att förstå hur människor kan finna sin drivkraft till att avsluta sitt missbruk, kommer uppsatsens empiri vila mot sociologisk och kriminologisk teori, för att ha möjlighet att redogöra för analysen på ett tillämpligt sätt.

1.1 Syfte & Frågeställning

Syftet med vår studie är få en ökad kunskap kring Anonyma Narkomaner, samt hur den organisationen fungerar, utifrån subjektiva erfarenheter som medlemmar delar med sig av. Ändamålet är att andra samhällsinstitutioner kan lära sig något av Anonyma Narkomaner, till exempel bjuda in dem för att se hur de kan hjälpa till, som ett komplement till övriga samhällsinsatser inom bland annat behandling och fängelser. Vi är även intresserade av varför medlemmarna väljer att komma tillbaka till Anonyma Narkomaner och vad det är som får dem att vidmakthålla sin drogfrihet. Detta gäller såväl droger som kriminalitet. Vi har sett i en tidigare rapport (Folkhälsomyndigheten 2019) att dessa två ofta går hand i hand och att det enligt lag är ett brott att använda narkotika. Vi har även sett i tidigare forskning att självhjälpgrupper/stödgrupper kan vara till hjälp för att bryta ett beroende (Dubey & Bakhshi 2019). Därför anser vi att Anonyma Narkomaner inte enbart hjälper till med att få människor att sluta använda droger, utan även att de får människor att bryta en kriminell livsstil. Dock är inte Anonyma Narkomaners centrala uppgift att få människor att sluta med kriminalitet, utan deras främsta åtagande är att få personer sluta använda droger, samt föra budskapet vidare till andra beroende som lider av sitt missbruk (Anonyma Narkomaner 2011). Det kan bli en enorm samhällsvinst, både ur ekonomiskt perspektiv och sett från hälsosynvinkel.

Våra frågeställningar är:

- Hur upplever medlemmar inom Anonyma Narkomaner att Anonyma Narkomaner som organisation kan skapa motivation för att sluta använda narkotika, och för att inte leva i en kriminell tillvaro?

- Vad får våra respondenter att komma tillbaka till Anonyma Narkomaners organisation och vidmakthålla sin drogfrihet?

1.2 Val av ämne

Vi är intresserade av hur stödgrupper/självhjälpsgrupper kan hjälpa aktiva narkomaner att sluta med droger och kriminalitet och på så vis även hjälpa samhället. Det är därför vi vill studera hur självhjälpsgruppen/stödgruppen Anonyma Narkomaners fungerar. Vad gör så att många människor väljer att gå till en självhjälpsgrupp och sedan väljer att komma tillbaka? Fungerar deras program för tillfrisknande? Kan Anonyma Narkomaner öka motivationen för att vilja sluta med droger? Vad har Anonyma Narkomaner som gör dem så attraktiva för narkomaner att sluta använda droger? Spelar det roll att de verkar som en grupp och inte som enskilda individer? Det är dessa frågor som vi är intresserade av att söka svar på. Anonyma Narkomaner är helt fristående från alla samhällsinstitutioner, de är helt självförsörjande och tar enbart emot bidrag från sina medlemmar och trots detta är det en grupp i samhället som gör samhällsnytta.

Detta är sociologiskt relevant att studera, med anledning av den interaktion som sker mellan medlemmarna inom Anonyma Narkomaner. Alltså är det adekvat att belysa hur den interaktionen kan bringa stimulans och motivation, för att på så vis vägleda till ett drogfritt liv. Människor kan därför handla efter beroende på hur kontexten ter sig, därmed är det intressant att undersöka huruvida växelverkan som sker i Anonyma Narkomaner påverkar den enskilda individen. Anonyma Narkomaner är emellertid en organisation som finns i samhället, därför är det även väsentligt utifrån ett sociologiskt, samt kriminologiskt perspektiv, att studera dess stöd till personer med missbruksproblem.

Att ha ett aktivt missbruk är förödande för den som missbrukar och hens familj. Det skapar lidande för alla inblandade och i många fall leder det även till döden för den som missbrukar. Enligt Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), var det ca 675 000 personer mellan 17-84 år som använt sig av narkotika år 2017 (Sundin, Landberg & Ramstedt

2018). Av dessa 675 000 personer, var det 225 000 personer som använt narkotika de senaste 30 dagarna, samt 140 000 personer som ansåg sig ha någon form av missbruk eller beroende enligt DSM-5, som är ett screeningverktyg för att fånga upp de personer som lider av detta (Socialstyrelsen 2019). Med dessa siffror i färskt minne, beräknas en aktiv missbrukare kosta samhället i snitt mellan 1,7-2,1 miljoner per år (Nutek 2006). Det är enorma samhällskostnader. Detta genererar alltså inte enbart personligt lidande, utan har även stora samhällskostnader genom bland annat behandling och diverse brott. Narkotikabrott är till exempel en av de vanligaste orsakerna för fängelsevistelse (Folkhälsomyndigheten 2019).

1.3 Tidigare forskning

Ett 12 stegsprogram är ett självhjälsprogram för individer som lider av bland annat narkotikamissbruk. Effekterna av detta program visar att individer som använder exempelvis kokain, brukar denna substans betydligt mindre efter att ha fått hjälp via ett 12 stegsprogram (Humphreys et al. 2020).

Personer som återhämtar sig från diverse drogmissbruk genom ett program som Anonyma Narkomaner, får oftare bättre psykosociala faktorer, till exempel bättre självförtroende, de får en ökad självkänedom samt positivare attityder (Jalali et al. 2019). Ytterligare råder det gynnsamma följer på den fysiska hälsan efter att en missbrukare fått hjälp av Anonyma Narkomaner. De missbrukare som återhämtar sig från sitt missbruk genom Anonyma Narkomaner får även lägre stressnivåer (Reza et al. 2020).

Viktiga faktorer som hjälper dessa beroende individer, är att de erkänner för sig själva att de lider av ett missbrukarproblem, samt att de är villiga att ta emot hjälp av andra behandlade individer från Anonyma Narkomaner (Jalali et al. 2019). Självhjälsgrupper innebär således att den beroende individen får träffa andra personer i samma situation, och på så vis utbyts information och de utbildas i att kunna förbli nyktra (Dubey & Bakhshi 2019).

Hur pass närvarade den missbrukande individen är på ett 12 stegsprogram, är väsentligt för att han eller hon att lyckas få ett nyktert liv. Chi et al. (2012) lyfter fram att de personer som deltog mer på mötena, rapporterade även att de var mer benägna att avstå från droger, jämfört mot de som hade låg närvaro eller inget deltagande alls.

För att behandlingen av narkotikamissbruk ska bli lyckad, är det viktigt att den personen som lider av detta beroende, känner sig motiverad till att sluta. Låg motivation är en av de

viktigaste prediktionerna till varför en person med missbruksproblematik avslutar sin behandling. Drivkraften att vilja sluta med droger är en viktig aspekt, till exempel i situationer som kan upplevas riskfyllda för individen (Norozi et al. 2017). Vidare är faktorer som socialt stöd till behandlingsberedskap en viktig del för att hjälpa personer med missbruksproblematik till att få ett nyktert liv (Norozi et al. 2017). Stödgrupper kan alltså även vara ett verktyg för att missbrukare ska sluta med narkotika, när det sociala stödet från vänner och familj inte räcker till (Wombacker et al. 2020).

Fortsättningsvis, lyfter Dubey och Bakhshi (2019) fram att ett tidigt ingripande för den beroende personen kan minimera risken för ett fortsatt narkotikamissbruk, samt förhindra att individen får fortsatta hälsoproblem. Det är dock viktigt att belysa att det finns utmaningar med att bli drogfri. Att ha ett missbruk förändrar hjärnans kemi, vilket leder till att dess funktioner blir påverkade. Därför är det viktigt att till exempel undvika saker som kan trigga igång suget efter droger (Dubey & Bakhshi 2019).

Wombacker et al. (2020) belyser att det råder stigmatisering kring drogmissbruk. Individer med stigma har dessvärre ofta problem med att få tillgång till primärvård. Detta kan bland annat bero på att de upplever rädsla av att bli stigmatiserade av läkare, tillika kan de som nyttjar droger försöka dölja det för vänner och familj (Wombacker et al. 2020).

Stigmatiseringen kring narkotikabruk menar även Davis och Nahar (2020) får effekter på hur den missbrukande individen ser på sig själv, det vill säga, det är inte ovanligt att den drogberoende upplever skam och därigenom får en sämre psykisk hälsa.

2. Vad är Anonyma Narkomaner?

Anonyma Narkomaner är en ideell organisation och står inte under någon som helst uppsikt från samhällsliga instanser. Deras enda huvudsyfte är att hjälpa den som lider av ett narkotikaberoende och att sedan föra detta budskap vidare till andra som lider av den sjukdomen (Anonyma Narkomaner 2011). De är en så kallad "självhjälpsgrupp".

Anonyma Narkomaner anser att man har en sjukdom om man har blivit beroende av en narkotikaklassad substans, inklusive alkohol. Alla som har ett beroende, eller anser sig ha problem med narkotika och alkohol är välkomna till deras möte, oavsett kön, ålder, etnicitet, tro, religion, avsaknad av religion och sexuell identitet (Anonyma Narkomaner 2011). Detta

gör dem väldigt breda i sin utövning, och gör att de kan nå många målgrupper inom samhället. De är helt självförsörjande, då det är deras medlemmar som ger bidragen för att kunna betala eventuell hyra, kaffe och andra saker som behövs för att hålla ett möte, de tar alltså inte emot bidrag utifrån (Anonyma Narkomaner 2011). Det är heller inget tvång att ge bidrag och de har inga inträdes- eller medlemsavgifter och de för inget register över sina medlemmar, vilket även ökar chansen att nå fler målgrupper då många som är narkomaner kanske inte har god ekonomi, samt att de gärna vill vara anonyma. De personer som väljer att ansluta sig till Anonyma Narkomaner träffas regelbundet för att söka sig till ett tillfrisknande från sin sjukdom (Anonyma Narkomaner 2011).

2.1 Hur kom Anonyma Narkomaner till?

Anonyma Narkomaner är en utbrytargrupp ur den första självhjälpsgruppen ”Anonyma Alkoholister”. Många narkomaner gick på deras möten men kände sig inte riktigt hemma där. År 1953 hölls det första mötet med namnet Anonyma Narkomaner i Kalifornien (Anonyma Narkomaner 2011). Efter det, växte de oregelbundet med först ett medlemsantal som ökade, men som sedan minskade. Först 1972 öppnades det ett välfärdsservice kontor i Los Angeles, eftersom de ansåg att det behövde någon form av styrning och vissa riktlinjer som skapade syfte och samband (Anonyma Narkomaner 2011). Efter denna strukturförändring kunde de blomstra. Idag finns det cirka 67 000 möten varje vecka i 139 länder (även i Sverige), de har egen litteratur i form av böcker och två egna symboler som representerar deras organisation (Anonyma Narkomaner 2011).

2.2 Hur fungerar deras program för tillfrisknande?

”Om du vill ha vad vi har att erbjuda och är villig att anstränga dig för att få det, så är du redo att ta vissa steg” - Anonyma Narkomaner 2011, s. 17

Anonyma Narkomaner har ett konkret program för att kunna bryta en livsstil som aktiv narkoman. Hela programmet bygger på tolv steg som man ska arbeta sig igenom och att en beroende bäst förstår en annan beroende (Anonyma Narkomaner 2011). Dessa tolv steg finns i deras bok ”Stegarbets guide” och är uppbyggd genom ett antal frågor per steg (Anonyma Narkomaner 2011). Dessa steg jobbar man tillsammans med en så kallad ”Sponsor”. En sponsor är en person som har ett antal års nykterhet, är medlem i Anonyma Narkomaner och har själv jobbat sig igenom de tolv stegen, som sedan vägleder sin ”sponsie” (den nya

medlemmen) i arbetet med de tolv stegen. En sponsor är alltså inte en professionell terapeut, utan en vanlig person som delar med sig av sina erfarenheter kring sin egen nykterhet och hur det var för hen att arbeta med stegen. Dessa steg görs vanligtvis mer än en gång. Anonyma Narkomaner anser att sjukdomen är progressiv och att man aldrig blir färdig med sig själv, det är en process att hålla sig nykter, det finns bara en början, inget slut (Anonyma Narkomaner 2011). Dessa steg har aldrig ändrats och ser likadana ut idag som när de kom till 1953 (Se bilaga 1 för alla de tolv stegen). Det vi kan se i tidigare forskning, är att det finns ett stigma kring drogmissbrukare (Wombacker et al. 2020). Medlemmarnas anonymitet och icke profession kan vara ett sätt att minska den stigman.

Begreppet stigma innebär att en individ eller grupp anses ha en egenskap eller en attribut som betraktas vara nedsättande. Det stigmatiserande avviker med andra ord från det som påstås vara det ”normala” eller det ”idealiska”. Stigmatisering kan ske på personens sexuella läggning, etnicitet, klass, kön eller på personer som suttit i fängelse etc. (Burns 1992).

2.3 Hur fungerar deras grupper?

“Vi behåller de vi har endast genom vaksamhet och precis som frihet för individen kommer från de tolv stegen, föds frihet för gruppen ur våra traditioner” (Anonyma Narkomaner 2011, s 61).

På samma sätt som de har ett program för den enskilde individen att kunna tillfriskna har de ett liknande program för hur gruppen ska fungera. Detta kallar de för ”traditioner”. Precis som det finns tolv steg, så finns det tolv traditioner för gruppens överlevnad och utveckling (Anonyma Narkomaner 2011). Dessa traditioner finns främst till för att kunna hålla en form av struktur kring gruppen och dessa skapar en gemensam moral som de sedan kan följa för att kunna överleva. Precis som med stegen så har dessa traditioner inte ändrats sedan de kom på plats (Se bilaga 2 för att se alla de tolv traditionerna).

2.4 Hur går ett möte till?

”Nykomlingen är den viktigaste personen på varje möte, för vi kan bara behålla det vi har genom att ge bort det” - Anonyma Narkomaner 2011, s 9

Det finns både öppna och stängda möten. På ett öppet möte får vem som helst komma in för att se hur det fungerar men på ett stängt möte så är det enbart till för medlemmar. Båda mötesformerna sker exakt likadant. Vi gick på ett öppet möte hos Anonyma Narkomaner för att se hur det gick till och för att kunna värva våra respondenter.

Ett möte hos Anonyma Narkomaner fungerar på lite olika sätt. Till exempel i tradition fyra: *”Varje grupp ska vara självstyrande utom i angelägenheter som berör andra grupper eller NA som helhet.”*. Strukturen på varje möte kan därför te sig olika. Förslagsvis, kan ett möte gå till genom att någon läser litteratur eller kan man ha ett så kallat ”tema” möte, där man enas om ett visst tema som man sedan delar tillsammans. Dock finns oftast en grundstruktur som vi ska försöka återge här, utifrån när vi var på ett öppet möte och när vi samtalade med medlemmar på detta möte.

Oftast sitter man i en ring. Man läser litteratur och frågar om det finns några nykomlingar på mötet. Finns detta välkomnas nykomlingarna extra mycket eftersom deras huvudsyfte är att föra deras budskap om tillfrisknade från denna sjukdom vidare till andra. Finns där några nykomlingar, läses oftast steg ett som handlar om att inse att man har en sjukdom (se bilaga 1). Finns där inga nykomlingar fortsätter mötet som vanligt. När de läst all litteratur som de brukar läsa, delar de ut nyckelringar för att uppmärksamma drogfri tid. Deras nyckelringar har ett span på en dags nykterhet och upp till flera års nykterhet. När de delat ut dessa nyckelringar, börjar själva ”delandet”. Delandet är det samma som att prata och det går ut på att man ska prata om det man själv vill, eller som det exemplet vi skrev ovan, om att ha ett tema på just det mötet. Man presenterar sig med ”Hej, jag är en beroende som heter ...”. När man sedan är färdig så säger man ”Tack” och ordet går vidare. Det är dock inget tvång att dela eller prata om man inte vill, isåfall skickas ordet vidare när man fått det. När alla som vill och hunnit att dela eller prata, ställer sig alla upp och man avslutar med en bön om sinnesro och detta gör alla samtidigt: ***”Gud, giv oss sinnesro, att acceptera det vi inte kan förändra, mod att förändra det vi kan och förstå att inse skillnaden”***.

Efteråt samtalar man och umgås mer informellt.

2.5 Är de religiösa?

De nämner ordet Gud, men de kallar sig inte för en religiös grupp. De pratar om andlighet och att ordet Gud är det samma som andlighet. Skillnaden som de själva säger, är att en religiös grupp har en gemensam Gud och tro, medan Anonyma Narkomaner ska hitta den

kraften som är starkare än en självy, (se steg två, bilaga 1), då själva kraften är individuell (Anonyma Narkomaner 2011). Deras Gud och tro är alltså individuell. Det är därför alla är välkomna oavsett om man tillhör en religiös tro, eller om man inte gör det. En paradox är att det är ett väldigt individuellt program som bygger på en gruppmentalitet.

2.6 Varför fortsätter medlemmarna att komma tillbaka?

Anonyma Narkomaner har sedan 1996 gjort medlemsundersökning där medlemmarna har fått svara på diverse frågor som rör Anonyma Narkomaner. År 2015 genomfördes en sådan medlemsundersökning i samband med ett världskonvent som hölls i Brasilien och runt 24 000 medlemmar svarade på den här enkäten. Resultatet rapporterade att 85% av medlemmarna tyckte att deras första möte var viktigast för dem, samt anledningen till att de kom tillbaka var för att de kände stark identifikation med de andra medlemmarna (Anonyma Narkomaner 2015). Av de som svarade, går de personerna i snitt på 3,23 möten i veckan. Anledningen till detta, är för att de vill få en fortsatt möjlighet att få höra om budskapet som får dem att fortsätta att tillfriskna (Anonyma Narkomaner 2015). De verkar komma tillbaka till mötena för att de känner stark identifikation och för att få fortsatt möjlighet att kunna tillfriskna utifrån deras program. Vi kan även se i den tidigare forskningen, att det är en viktig del i tillfriskningsprocessen att man deltar på många möten, vilket styrker Anonyma Narkomaners studie från 2015 (Chi et al. 2012)

3. Teori

För att kunna förklara studiens empiriska innehåll, kommer tolkningen av datamaterialet att dels att utgå från Sampson och Laubs teori om informell och social kontroll, eftersom den berör vikten av att människor behöver ha en stabil miljö för att öka sina chanser att avsluta ett kriminellt handlande, vilket kallas för vändpunkter. Utifrån den här teorin är individens miljö central, vilket gör det relevant för ett sociologiskt perspektiv för analysen.

Vi kommer även att använda oss av Randall Collins teori Interaction ritual chains, eftersom den här teorin kan förklara vad det är som gör att våra respondenter återkommer till Anonyma Narkomaner, samt varför de finner Anonyma Narkomaner betydelsefullt.

3.1 Sampsons och Laubs teori

Sampsons och Laubs teori, *A general age-graded theory of crime*, handlar om informell och social kontroll. Teorins syfte är att förklara att människors kriminella gärningar kan bero på att de har svagare relation till samhället. Relationerna till de diverse samhällsinstitutionerna förändras även i takt med att vi människor blir äldre (Wright et al. 2014).

Den sociala kontrollen innefattar det straffrättsliga systemet och den informella kontrollen representerar bland annat familj, kamrater, arbetsplats och skola (Britt & Rocque 2015). Har en individ låg anknytning till någon av de olika samhällsinstitutionerna, ökar det alltså risken för att han eller hon ska begå ett lagbrott. Detta gäller även det motsatta, som Britt och Rocque (2015) lyfter fram, att ju mer angenäm relationen en person har till sociala institutioner, desto mer minskar det risken för brottslighet, eftersom det sociala bandet bidrar med gott inflytande för individen.

Teorin är således åldersgraderad, vilket Wright et al. (2014) menar är att de olika institutionerna byts ut under människans livsförlopp. Det kan handla om att en person byter vänskapskrets eller får ett arbete. Tillika kan negativa livsval (exempelvis kriminella gärningar), generera konsekvenser senare i livet (Wright et al. 2014). Fortsättningsvis, ju tidigare en person börjar med kriminalitet, desto svagare riskerar hans eller hennes sociala band att bli till samhället (Farrington 2011).

Vidare omfattar den informella- och sociala kontrollteorin av Sampson och Laub, potentiella orsaker till varför individer slutar att begå kriminella handlingar, så kallade vändpunkter. Farrington (2011) lyfter fram faktorer som till exempel strukturer och rutiner, kan främja att en person slutar med brottsliga gärningar. Wright et al. (2014) betonar även att kvaliteten på de sociala banden är betydelsefulla för att en individ antingen slutar med kriminalitet, eller aldrig börjar med att begå lagöverträdelser.

Det är alltså etableringen av de sociala banden som kan förklara varför en individ väljer att avsluta sitt kriminella beteende. Den sociala miljön kan följaktligen vara en viktig vändpunkt för dessa personer som begår lagbrott. Samhället är ett system som innehåller både formella och informella band, som grundar sig på familjelivet och som sedan är en process för att socialisera sig i samhället (Britt & Rocque 2015). En stabil miljö, med exempelvis goda relationer till andra personer eller ha ett arbete, kan alltså vara viktiga komponenter för att motverka att individer begår kriminella gärningar.

Vikten av att de sociala banden är av god kvalitet och innebär stabilitet för individen, går att studera från den tidigare forskningen. Självhjälpsgrupper som Anonyma Narkomaner medför att personer med missbruksproblem får träffa andra individer som befinner sig i samma situation. Genom detta möte med andra människor, som delar samma beroendesjukdom, utbyts kunskap om hur de med missbruksproblem ska få ett nyktert liv (Dubey & Bakhshi 2019).

Den samhörighet som sker mellan personerna i ett program som Anonyma Narkomaner, kan alltså innebära en form av stöd för den som lider av missbruksproblem. En individ som lider av den här typen av problematik, kan få anknytning till programmet Anonyma Narkomaner och genom sitt deltagande kan han eller hon uppleva support från andra personer som är i en likadan situation. Relationen till ett sådant program blir därmed positiv för en individ med narkotikaproblem. Utifrån Sampsons och Laubs teori, kan detta alltså beskriva anledningar till varför en person väljer att sluta bruka narkotika, eftersom stödet i programmet genererar goda förbindelser till andra medlemmar som också deltar under samma förutsättningar.

Vidare innefattar den sociala och informella kontrollteorin, att strukturer och rutiner är betydelsefulla för att en person ska avsluta ett kriminellt handlande. Detta kan likaså härledas till den tidigare forskningen. Chi et al. (2012) beskrev att de individer som hade högre närvaro på stödgruppers möten, avstod även i större utsträckning från narkotika jämfört med de personer som hade ett lägre deltagande. Varför de personer med ett lågt deltagande eller inget deltagande överhuvudtaget, löper större risk att fortsätta sitt missbruk, än de som lägger ner sin tid på att gå på möten, kan analyseras genom att de har svagare anknytning till programmet. Med tanke på att med lägre nivå av positivt umgänge med andra människor eller institutioner, förhöjs risken att en person ska fortsätta sin kriminella livsstil.

Att en person lägger ner tid på att gå på möten och gör det kontinuerligt, är således relevanta faktorer som kan hjälpa en person med en beroendesjukdom att få ett nyktert liv. Den stabilitet som Anonyma Narkomaner ger till vederbörande person med narkotikamissbruk, kan främja att hen ska välja att avstå från droger. Rutiner som att gå på möten hos ett program likt Anonyma Narkomaner, kan på så vis bli en vändpunkt för personer som nyttjar droger. Istället för att missbruka narkotika, fylls individens tid med meningsfulla möten med andra människor som ger stöd och kunskap hur de har gått tillväga för att kunna sluta med sitt missbruk.

3.2 Randall Collins teori

Uppsatsen kommer även använda sig av Randall Collins teori "Interaction Ritual Chains" när vår frågeställning om varför våra respondenter återvänder till Anonyma Narkomaner, samt om varför de kan finna Anonyma Narkomaner betydelsefullt för att bli drogfria och vidmakthålla sin drogfrihet, ska analyseras. Vi vill se om Anonyma Narkomaner har lyckade interaktionskedjor som Collins (2004) menar i sin teori behövs för att uppnå en "kollektiv upprymdhet" och om detta kan vara en av anledningarna till att våra respondenter återvänder till Anonyma Narkomaner, samt om detta kan vara en anledning till att de blir drogfria och vidmakthåller den drogfriheten.

För att få en djupare förståelse för Randall Collins Interaction Ritual Theory (IR) mikrosociologiska teori, behövs det en beskrivning om var han fått sina ideer från. IR bygger på Durkheims begrepp "heligt och profant", "Collective effervescence", "ritualer", "symboler" och "moral" som finns med i Emilè Durkheims teori om Religionssociologi (Durkheim 1995) och Erving Goffmans (Collins 2004) teori om hur människor använder sig av ritualer i vardagslivet, samt Collins egna tankar och forskning.

Collins (2004) teori går ut på att människor använder ritualer i interaktioner som kan vara framgångsrika eller misslyckade, samt att de är situationsbundna (Collins 2004). Collins (2004) menar att det är situationen som styr det individuella handlandet. Man bör därför börja med att titta på situationen och inte tvärtom för att få förståelse om individen och samhället i stort. Dessa interaktioner bygger på andra interaktioner som man tidigare har upplevt och som därför styr det individuella handlandet i alla situationer (Collins 2004). Det är detta som är själva kedja i Collins teori. Att en situation leder till en interaktion mellan människor, som sedan bestämmer det individuella handlandet i situationen, som sedan bestämmer det individuella handlandet i en annan situation. Dessa interaktioner byggs upp av ritualer (Collins 2004).

Dessa interaktionsritualer ger oss känslomässiga band och gör oss medvetna om vad som händer med oss och andra, samt vad som är negativt eller positivt. Collins (2004) menar att det är därför människor söker oss till liknande upplevelser som vi en gång har upplevt, och dessa interaktioner har gett oss någonting som man vill uppleva igen eller inte vill uppleva

igen. Dock är det inte så enkelt som positivt och negativt. Har man till exempel upplevt ett trauma, finns andra aspekter, bland annat makt och våld, som kan styra en tillbaka till liknande situationer (Collins 2004). Då är det en negativ upplevelse som satt sina spår, och det är rädslan som styr en tillbaka till situationer som är liknande dem man upplevt. Dock menar Collins (2004), att förr eller senare kommer detta dränera en på energi och man blir tvungade att bryta detta mönster. Utmattningsyndrom är ett exempel på detta scenario.

Det kan även vara att i stunden upplever individen en "kollektiv upprymdhet", men som senare visar sig vara väldigt negativ. Ett exempel på detta är nazisternas offentliga möten mellan 1933-1939. Där gav den "kollektiva upprymdheten" de fyra grundprodukterna (se nedan) och skapade en gemensam moral som bestod av hat och våld.

Collins (2004) menar att en lyckad interaktion ger en känslomässig upplevelse som skapar något som Durkheim (1995) kallar "Collective effervescence". "Collective effervescence" kan bäst översättas till "kollektiv upprymdhet". Det är när det kroppsliga beteendet smittar av sig till andra; man ger och tar känslomässig energi från varandra och detta i sin tur skapar den "kollektiva upprymdheten" (Collins 2004). Ifall individer söker sig till liknande situationer som skapade dessa känslomässiga energier, beror det på hur höga eller låga belöningar de känslomässiga energierna ger en (Collins 2004).

För att uppnå en lyckad interaktionskedja med känslan av en "kollektiv upprymdhet", krävs det fyra grundkriterium enligt Collins (2004):

- 1) Att det finns mer än en person i situationen och att det är en face-to-face interaktion.
- 2) Att det finns en tydlig gräns mot vilka som är inkluderade och vilka som är exkluderade.
- 3) Att det finns ett gemensamt fokus på en aktivitet eller ett objekt.
- 4) Att personerna delar samma sinnesstämning eller känslomässiga upplevelse i situationen.

Dessa fyra grundegenskaper leder alltså till en "kollektiv upprymdhet" som i sin tur leder till en produkt i form av fyra kategorier:

1. *Symboler* - Som representerar gruppen eller situationen.
2. *Gruppsolidaritet* - En känsla av gemenskap.
3. *Individuella känslomässiga energier* - Känslan av kraft, entusiasm och samhörighet.

4. *En gemensam moral* - Att gruppen/situationen handlar rätt och vad man bör eftersträva (kan vara både positiva saker (kärlek och tolerans) men även negativa (hat och våld)).

Collins (2004) menar att det är dessa fyra produkter som skapar gruppen/situationen, samt om människor kommer vilja uppsöka gruppen/situationen igen, tillika hur ofta. Det beror även på hur starkt en person upplevt situationen och hur starka dessa fyra produkter är. Detta är med anledning av att dessa fyra produkter minskar i kraft med tiden och behöver därför "laddas upp" kontinuerligt. Collins (2004) menar att detta bygger upp det sociala livet och det gör ens livsmönster och val förutsägbara.

Med ritualer menar Collins (2004) att det finns fyra stycken sorters ritualer som är:

1. *Naturliga ritualer* - till exempel som en kram eller en handskakning.
2. *Formella ritualer* - till exempel en ritual som har en förutbestämd ram.
3. *Maktritualer* - till exempel att markera och förstärka skillnader mellan grupper.
4. *Statusritualer* - är när kön, klass, etnicitet möts. I dessa ritualer är det de med högre status och makt som får högre emotionell energi på bekostnad av den underordnade.

För att en grupp ska uppnå kollektiv upprymdhet och bestå, är det framför allt de naturliga- och formella ritualerna som står i fokus, eftersom det är dessa som alla inom gruppen eller situationen har mest nytta av. Det blir jämlika emotionella energier och alla får ut något av själva interaktionen, och detta gör att man återkommer till gruppen (Collin 2004).

En kritik vi har mot Collins teori är det han anser är nödvändigt för en lyckad interaktionskedja. Detta är det fjärde kriteriet där Collins (2004) menar att personerna ska ha en delad sinnesstämning eller en delad känslomässig upplevelse. Hur kan vi veta om våra respondenter eller de vi träffade på vårt öppna möte, delade samma sinnesstämning eller hade en gemensam känslomässig upplevelse? Hur kan Collins anse sig veta vad som försiggår inom varje enskild individ? Vi tror inte att detta är möjligt, vi tror att känslor kan smitta, men att alla individer i till exempel en grupp delar samma sinnesstämning, kan vi inte avgöra, anser vi. Detta kan vara en egen tolkning från Collins sida, vilket vi är kritiska mot.

4. Konceptualisering

Anonyma Narkomaner är ett självhjälpgrupp/stödgrupp.

Gemenskapen som våra respondenter pratar om är ett annat ord för organisationen Anonyma Narkomaner.

Med **möten**, menar våra respondenter ett självhjälpmöte hos Anonyma Narkomaner.

Stegarbete är det arbete som medlemmar gör individuellt genom att arbeta med de 12 stegen för att få en ökad kunskap om sig själva. Detta görs oftast med en så kallad **“sponsor”** som är en medlem ur Anonyma Narkomaner som varit drogfri längre än den individen hen hjälper i sitt stegarbete. Den person som blir hjälpt av en **sponsor**, kallas **sponsie**.

Med begreppen **missbruk och beroende**, utgår vi från screening verktyget DSM-5 (Socialstyrelsen 2019) som är ett internationellt diagnosverktyg för att ställa diagnos om **missbruk och beroende** (Se bilaga 3). De har gjort en del ändringar och slagit ihop dessa två begrepp och kallar det “Substanssyndrom”. Vi kommer dock inte använda oss av begreppet “substanssyndrom” eftersom detta kan skapa förvirring hos läsaren, samt att vi vill göra vår studie lättläslig och lättförståelig.

Begreppet **narkotika** utgår från den svenska lagstiftningen: 8 § av Narkotikastrafflag (SFS 1968:64) *”Med narkotika förstås i denna lag läkemedel eller hälsofarliga varor med beroendeframkallande egenskaper eller euforiserande effekter eller varor som med lätthet kan omvandlas till varor med sådana egenskaper eller effekter.”*

Definitionen gällande **kriminalitet** innebär att en individ utför gärningar som klassificeras som brottsliga, vilket framgår från i svenska lagstiftningen: 1 kap. § 1 i Brottsbalk (SFS 1962:700) *”Brott är en gärning som är beskriven i denna balk eller i annan lag eller författning och för vilken straff som sägs nedan är föreskrivet.”* 1 kap. § 2 i Brottsbalk (SFS 1962:700) *”En gärning skall, om inte annat är särskilt föreskrivet, anses som brott endast då den begås uppsåtligen. Har gärningen begåtts under självförvållat rus eller var gärningsmannen på annat vis genom eget vållande tillfälligt från sina sinnens bruk, skall detta inte föranleda att gärningen inte anses som brott.”*

5. Metod

För att samla in information från organisationen Anonyma Narkomaner, kommer det att göras intervjuer via telefon. Fördelen med att göra telefonintervjuer är att det finns distans mellan forskare och respondent, vilket är lämpligt när forskningsområdet rör sig om känsliga frågor (Bryman 2018). Eftersom våra respondenter delar med sig sina erfarenheter kring missbruk och kriminalitet, kan detta upplevas som ett känsligt ämne. Respondenterna i den här studien kommer även att vara anonyma, med orsak av att missbruk kan upplevas som ett känsloladdat ämne.

Respondenterna kommer att bestå av fyra män och fyra kvinnor. Motivet att ha med lika många kvinnor och män, är på grund av att belysa båda könens förhållningssätt till hur de motiveras att sluta med narkotika. Att intervjua åtta stycken respondenter till studien ansågs vara genomförbart och eftersom det är den subjektiva upplevelsen vi är ute efter, anses det räcka för att kunna besvara forskningsfrågorna (Silverman 2013), det blir också effektivare att genomföra intervjuerna på telefon. Dessutom är genomförandet med telefonintervjuer mer befogat på grund av den rådande covid 19 pandemin, då social distansering uppmuntras.

Vi kommer även använda oss av innehållsanalys när vi kopplar ihop Randall Collins teori Interaction Ritual Chains genom att läsa Anonyma Narkomaners (2011) litteratur.

5.1 Metoddiskussion

Emellertid finns det nackdelar med intervjuer som metod för insamling av data. Respondenter som blir intervjuade kan vilja ge en tilltalande bild av sig själv och därmed svara socialt önskvärt på intervjufrågorna (Bryman 2018). Detta är något som är viktigt att ta hänsyn till, men eftersom intervjuerna kommer att genomföras på telefon råder det en distans, vilket eventuellt kan minimera att respondenterna ska svara på ett sätt som de anser vara ”idealiskt”. Däremot bidrar telefonintervjuer till att kroppsspråk utelämnas, som annars hade kunnat vara informativt (Bryman 2018). Detta belyser även Silverman (2013), att det kan vara fördelaktigt att vara närvarande vid sina undersökningar, för att helt enkelt observera vad människor gör, istället för vad de säger. Men eftersom ändamålet är att undersöka hur Anonyma Narkomaners motivation ter sig i att försöka sluta med droger, behövs det information hur de själva ser på saken. De ska alltså med egna ord få möjlighet att kunna uttrycka sig, därför kan förhoppningsvis intervjuer generera betydelsefull kunskap till detta ämne. Med tanke på att utformning av intervjufrågorna inte är slutna, främjar det för

respondenterna att kunna uttrycka sina egna meningar och åsikter (Holstein & Gubrium 1995). Med detta tillvägagångssätt är det även fördelaktigt att studera om det råder meningsskiljaktigheter inom gruppen, av den anledning att det kan råda olika nyanser i respondenternas svar. Skulle intervjufrågorna varit konstruerade likt en enkätstudie, hade den känslomässiga meningen från den som blir intervjuad gått förlorad.

Vidare har innehållsanalysen både sina fördelar och nackdelar. Vi kommer dock inte använda oss av en sådan metod i någon större utsträckning, utan mer som ett komplement till den empiri vi fått genom våra intervjuer.

Fördelen med en innehållsanalys är att det inte behövs några respondenter och därför inte samma etiska övervägande (Bryman 2018). Vidare kan det även vara enkelt att hitta material. I vårt fall, där det kan vara svårt att komma i kontakt med den sociala grupp vi valt att studera och där våra frågor kan uppfattas som känsliga, passar det bra att kunna använda sig av redan befintliga texter som organisationen Anonyma Narkomaner skrivit, samt att det är väldigt flexibelt (Bryman 2018). Vi får även en rent objektiv inblick i Anonyma Narkomaner, jämfört med intervjuerna som skildrar subjektiva upplevelser.

Nackdelen med detta tillvägagångssätt är att när kodningen genomförts (som vi har gjort utifrån teman), inrymmer detta en viss subjektiv tolkning från vår sida, vilket kan baseras i förförståelse eller utifrån de teorier vi valt (Bryman 2018).

5.2 Validitet & Reliabilitet

De invändningar som finns mot kvalitativa metoder, är att det inte går att generalisera forskningsresultaten. Bryman (2018) lyfter fram att problematiken som råder kring exempelvis ostandardiserade kvalitativa intervjuer, är att de baseras på icke-slumpmässigt utvalda respondenter, vilket leder till svårigheter att kunna dra allmänna slutsatser till andra kontexter. Därför är det betydande med detta kvalitativa tillvägagångssätt att betona dess avgränsning gällande urvalet hos Anonyma Narkomaner, samt att studien är gjord i Sverige. Motivet med den här metoden är att åskådliggöra värderingar och tankar kring hur Anonyma Narkomaner kan hjälpa beroende individer till ett nyktert liv, därmed är det inte en intention att generalisera resultaten till den allmänna populationen.

Validitet syftar till att studien mäter det som ska mätas (Bryman 2018). I den aktuella studien innebär det att intervjufrågorna ska omfatta hur medlemmar i Anonyma Narkomaner skapar motivation att hålla sig drogfria, samt hur de vidmakthåller sin nykterhet.

Fortsättningsvis, kan kvalitativa studiers limitation vara dess reliabilitet i termer huruvida studierna går att upprepa och få samma resultat (Bryman 2018). Eftersom deltagarna i den här studien yttrar sina egna åsikter kring deras ambitionen till att avstå från narkotika, är det svårt att uttala sig om undersökningen skulle ge ett likadant resultat vid ett senare tillfälle med andra respondenter. Var och ens upplevelser kan alltså te sig olika, vilket man måste beakta vid den här typen av studier. Emellertid, skulle reliabiliteten eventuellt kunna stärkas av att ställa samma intervjufrågor som gjordes vid den ursprungliga undersökningen.

5.3 Datainsamling

Datainsamlingen består av semistrukturerade intervjuer, där det alltså har konstruerats nedskrivna frågor, men det finns ändå utrymme för respondenten att utforma svaren som hen önskar (Silverman 2013). Vanligtvis används intervjufrågorna som en vägledning för att samla in datamaterialet (Silverman 2013). Detta är med anledning av att intervjun ska kunna vara flexibel och möjliggöra för respondenten att inte känna sig hindrad från att kunna uttrycka sig på ett sätt som är bekvämt för hen.

Vi kommer även att läsa i Anonyma Narkomaners (2011) bok för att hitta relevant data som kan hjälpa oss att svara på våra forskningsfrågor. Detta kommer att ske genom en innehållsanalys. Eftersom vi besökte ett öppet möte hos Anonyma Narkomaner och kommer på så vis använda dessa empiriska erfarenheter, kan man säga att detta är en sorts etnografi (Bryman 2018).

5.4 Tillvägagångssätt

För att få tillgång till våra intervjupersoner gick vi på ett så kallat "öppet möte" hos Anonyma Narkomaner. Det öppna mötet genomfördes via zoom, med anledning av covid 19 pandemin.

Ett öppet möte innebär att vem som helst som är intresserad av Anonyma Narkomaner, kan komma till ett sådant möte för att få information om hur de arbetar och vad de gör. Väl på mötet frågade vi en kvinna och en man om de kunde tänka sig att ställa upp på att bli

intervjuade till vår studie, samt om de visste några fler som kunde tänkas vara med i vår studie. När vi väl fått våra respondenter, bestämde vi tid för att genomföra våra telefonintervjuer med dem. Intervjuerna tog cirka 15-20 minuter per intervju och de ägde rum under vecka 13 och 14, 2021.

5.5 Analysmetod

Vi har valt att använda oss av grundad teori med Strauss inriktning med hjälp av tematisk analys (Bryman 2018). Kodningen kommer att utgå från en tematisk analys, där några teman redan är färdiga utifrån forskningsfrågorna, tillika de befintliga teorier vi valt att använda oss av. Här skiljer sig vi från den rena grundade teorin, eftersom vi kommer koppla samman våra teman med redan befintlig teori. Därefter började vi göra en "fokuserad kodning" utifrån de teman som vi skapat från våra frågor (Rennstam & Wästerfors 2018). Detta är för att vi inte ska binda oss till ett angreppssätt, utan göra det lite friare.

De teman som vi har valt, kommer sedan slås ihop med varandra och bli till kategorier som är kopplade till forskningsfrågorna, samt till de befintliga teorierna. När detta har skett, kommer vi att jämföra likheter och olikheter för att avgränsa våra kategorier. Dessa kategorier kommer vi sedan analysera genom "teoretisk kodning" och på så vis koppla till redan förekommande teorier (Bryman 2018). Därefter kommer forskningsfrågorna besvaras genom de kategorier och dess inneboende teman som vi hittat, vilket är intervjupersonernas åsikter och uppfattningar, och koppla dessa till teorier. Genom att organisera sitt datamaterial på detta vis, kan det alltså generera att innehållet i studien blir sammanlänkat med dess empiri, syfte och frågeställning (Rennstam & Wästerfors 2018). Detta kommer således att genomföras efter transkriberingen av intervjuerna.

När kopplingen av vår empiri med Collins (2004) teori ska ske, kommer vi även använda oss av innehållsanalys (Bryman 2018). Detta är för att komplettera vår empiri med redan befintlig data, som vi hittat i Anonyma Narkomaners (2011) litteratur. Vi kommer även utgå från de teman vi använt oss av när vi gjorde vår tematiska kodning i våra analyser av intervjuerna, dessutom två begrepp från Collins (2004) teori. Vi kommer även använda våra etnografiska erfarenheter, när vi använder oss av Collins (2004) teori, då vi gick på ett öppet möte hos Anonyma Narkomaner.

5.6 Kodningen

Kodningen genomfördes utifrån förbestämda teman som finns i de befintliga teorierna, datamaterialet från intervjuerna, samt i Anonyma Narkomaners litteratur. Till en början valdes det ut sju stycken teman, vilket var: "Identifikation", "Gemenskap", "Anonymitet", "Icke dömande/icke professionella", "Behöver möten och andra människor", "Utanförskap" och "Motivation att bli drogfri". Vi delade sedan ut olika färger till de olika teman. När vi gjort vår kodning på intervjuerna, slog vi ihop dessa sju teman till tre tema som sedan tillämpades vid analyserna. De tre tema som blev det slutliga resultatet är följande: "Motivation att bli drogfri", "Gemenskapen och möten" och "Identifikation". Vi har även tagit fasta på två begrepp, utifrån Collins (2004) teori, som vi sedan kodat på vissa sidor ur Anonyma Narkomaners bok (2011) och från vår empiriska erfarenhet när vi var på ett öppet möte hos Anonyma Narkomaner. Dessa två begrepp/teman är "symboler" och "ritualer". Detta är som ett komplement till våra intervjuer och för att vi ska kunna svara på våra forskningsfrågor på ett djupare plan.

5.7 Avgränsningar

Det finns många självhjälpgrupper/stödgrupper inom 12-stegsrörelsen. Vi valde att enbart använda oss av en av dessa grupper. Anledningen att vi valde just Anonyma Narkomaner, är för att Anonyma Narkomaner rör narkotika och som biprodukt även kriminalitet. Tillika råder det ett annat stigma kring narkotika än till exempel alkohol.

De avgränsningar vi gjort kring vårt urval, är att de tillfrågade respondenterna ska ha minst två års nykterhet för att få delta i vår studie. Det är våra respondenter som själva angett att de har minst två års nykterhet och det blir således en självskattning som respondenterna själva gör. Detta är på grund av att det krävs en viss drogfri tid för att genomgå eventuellt svåra perioder, till exempel så kallade "högrisk dagar" som olika helgdagar. Därmed anses två års nykterhet vara en rimlig tid för att ha gått igenom sådana situationer. De ska vara totalt avhållsamma från narkotikaklassade medel, inklusive alkohol och substitutmedel som till exempel suboxone. Denna avgränsning är med anledning av att Anonyma Narkomaner förespråkar total avhållsamhet från alla sinnesförändrande droger (Anonyma Narkomaner 2011). Vi valde åldrarna 20-40 år, för enligt Socialstyrelsen (2020) var den vanligaste ålder för tvångsvård mellan 18-34 år och för att få ett lite bredare urval av respondenter, höjde vi både minimi ålder och maximum ålder. Vi visste inte hur svårt det var att hitta respondenter

och det var även en anledning till varför åldern 18-34 år höjdes till 20-40 år. Eftersom vi hade begränsat med tid, valde vi att enbart intervjua åtta stycken. En kritik till detta är att dessa avgränsningar inte kan ses som representativt för hela Anonyma Narkomaner.

Vi har även avgränsat oss när det kommer till vår innehållsanalys, genom att använda Anonyma Narkomaners "huvudbok" (2011). Detta gjorde vi för att det finns mycket litteratur att läsa och i mån om tid så valde vi enbart denna bok.

5.8 Urval

Urvalet som vi använde oss av skedde genom snöbollseffekten, eftersom vi ansåg att det kunde vara svårt att nå vår målgrupp som vi valt (Bryman 2018). Det blev en blandning mellan målstyrt urval och slumpmässigt urval (Bryman 2018). Anledningen till att det blev både ett målstyrt- och slumpmässigt urval, är eftersom vi valde att söka i den kontexten där vi visste att våra intervjupersoner fanns. Sedan efter att ha fått de första två intervjupersonerna, blev det slumpmässigt eftersom de fick fråga i sin krets om det fanns andra som var villiga att ställa upp i vår studie. Det blev alltså ett så kallat "snöbollseffekt urval" av de andra personerna vi ville intervjua (Bryman 2018).

Vi har riktat oss på fyra kvinnor och fyra män som själva beskriver sig ha varit drogfria i minst två år, i åldrarna mellan 20-40 år. Vi ville få en bred förståelse genom att ha med både det kvinnliga och det manliga perspektivet.

Den svårighet i urvalet som vi trodde att vi skulle stöta på, var huruvida intervjupersonerna skulle vara svåra att hitta och om de var villiga att ställa upp. Det är ett känsligt ämne eftersom det handlar om människor som eventuellt har befunnit sig i utkanten av samhället, och därav kanske inte vill ställa upp på att bli intervjuade. Dock fick vi uppleva öppenhet och villighet kring att vara med i vår studie. Det var till och med på det viset att vi fick fler som ville vara med, som vi fick tacka nej till i mån av den begränsade tiden.

5.9 Våra respondenter

Våra respondenter bor runt om i hela Sverige. Vi har inte lagt fokus på deras stad och vi har bytt ut deras riktiga namn mot fiktiva. De är fyra män och fyra kvinnor mellan 20-40 år.

Lars 37 år

Caroline 35 år

Adam 38 år

Ida 40 år

William 22 år

Niklas 30 år

Veronika 30 år

Linda 40 år

5.10 Etiska reflektioner

De etiska förhållningssätten i uppsatsen berör principerna om:

1) Informationskravet; som innebär vilket syfte studien fyller, att respondenterna gör det på frivilliga grunder och att de har rätt att avsluta samarbetet när de önskar. 2) Samtyckeskravet; de ger samtycke att medverka i intervjun. 3) Konfidentialitetskravet; att deras personuppgifter behandlas med största respekt och att ingen obehörig kommer åt dem. 4) Nyttjandekravet; att den information som vi får från intervjupersonerna kommer enbart användas för studien syfte (Bryman 2018).

Innan intervjuerna ägde rum med respondenterna fick de veta ändamålet med uppsatsen, samt vad den skulle handla om. De var även välkomna att ställa frågor om det var något de funderade på. Vidare informerades det att intervjuerna skulle spelas in, med anledning av att transkriberingsprocessen skulle underlättas. Underlaget av datainsamlingen kommer bara att nyttjas till undersökningens syfte. Respondenterna i studien är anonyma, då inga personuppgifter eller dylikt kommer att finnas med. Namnen på respondenterna är alltså fiktiva och det är bara deras ålder och kön som är autentiskt.

5.11 Ansvarsfördelning

Genomförandet av studien innebar att vi båda hade samma ansvar för att arbetet skulle fullföljas. För att vi skulle effektivisera vårt arbete, delade vi upp de olika avsnitten på ett sådant sätt att var och en fick ansvara för att sin del skulle bli gjord. Vi hade löpande kontakt gällande hur vi skulle skriva uppsatsen, samt hjälptes vi åt i de fall som kunde upplevas som utmanande. Vi gjorde fyra stycken intervjuer var och vi båda gick på ett så kallat öppet möte hos Anonyma Narkomaner.

6. Resultat

Resultaten kommer att utgå från tre teman som berör det insamlade datamaterialet. De tre centrala teman är sammanfattning av hur respondenterna besvarat intervjufrågorna, det vill säga vad som varit mest dominerande och utmärkande genom datamaterialet. Genom att utgå från tre ämnen från empirin, främjar det möjligheten att genomföra grundlig och mer enhetlig analys med hjälp av teorierna från Sampson & Laub och Collins.

De tre centrala teman är: “Motivation att bli drogfri”, “Identifikation” och “Gemenskapen och mötena”.

6.1 Motivation att bli drogfri

Att bli fri från ett narkotikamissbruk kan vara svårt. Faktorer som att uppleva abstinens kan försvåra rehabiliteringen, och därmed löper den drogberoende risk att falla tillbaka i missbruket. Vidare finns det olika anledningar till varför en individ nyttjar droger. En del personer kan till exempel göra det för att de känner ångest och gör det i form av självmedicinering (Levander 2017). Att ersätta narkotika med något annat som är hälsosamt kan alltså vara en svår och lång väg.

Genom att förstå att man behöver hjälp med sitt missbruk och därmed uppleva också att det går att blir frisk från sin beroendesjukdom, kan vara betydelsefullt för vederbörande. Sampsons och Laubs teori förespråkar att just dessa positiva vändpunkter för en person är nödvändiga, för att bryta ett kriminellt beteende (Wright et al. 2014). Att komma till insikten att behöva bryta sitt missbruk är en viktig faktor för att rehabiliteringen ska bli lyckad och

varaktig. William, en manlig respondent uttryckte att tiden innan deltagandet i Anonyma Narkomaner, var det aldrig han personligen som velat avsluta sitt missbruk:

”Det har varit mamma som har sagt att ”nä nu får du sluta” och..ja eller någonting..eller ”okej jag ska sluta” så har jag druckit istället, alltså bara dragit ut tiden och överdoserat adhd mediciner”.

Viljan att sluta bruka narkotika helt och hållet bör alltså komma inifrån en själv, annars är risken att det inte blir genuint. Att finna stöd från andra deltagare i Anonyma Narkomaner har varit en hjälp på vägen till ett nyktert liv, utifrån de intervjuade respondenterna. Precis som den informella och sociala kontrollteorin beskriver, är stöd för den som har ett kriminellt liv eller beteende, angeläget för att bryta detta mönster (Wright et al. 2014).

För en person som är beroende av droger och har kanske försökt att sluta med det på egen hand utan någon vidare framgång, kan således en stödgrupp som Anonyma Narkomaner vara värdefullt för den beroende personen ifråga. Stödet som ryms inom det programmet innebär att de individer med missbruksproblem träffas och ger varandra uppbackning, i form av de bland annat delar varandras upplevelser och livshistorier. Det sociala bandet som skapas kan generera att den person som på egen hand försökt att avsluta sitt missbruk, eller ersatt drogerna mot till exempel receptbelagda läkemedel, får en anknytning till något som känns meningsfullt. Genom att få en gynnsam relation till exempelvis en organisationen Anonyma Narkomaner, kan det leda till att de drogberoende individerna får kunskap om sin sjukdom, och på så vis kan börja sin resa till ett drogfritt liv. Veronika, en kvinnlig respondent förmedlade bland annat på frågan om “Hur upplever du att Anonyma Narkomaner hjälper dig?”:

”De hjälpte mig att förstå själva sjukdomsproblematiken och det hade jag inte förstått någon annanstans och jag hade ju gått till läkare till och med och som hade sagt till mig att ”men det är nog bra om du håller upp med alkohol en period iallafall och sen kan du börja dricka igen”. Och jag köpte ju det liksom, de skrev ut mediciner till mig och sådana där saker och det kommer ju från läkare liksom, så det kan ju inte vara så farligt. Men i NA så förstod ju jag att, eller det som programmet förespråkade, är ju att vi som har en beroendesjukdom att det spelar ingen roll, jag kommer inte kunna ta droger. Och det var nog det som hjälpte mig att förstå det, eller programmet som hjälpte mig att förstå. ”

Att just känna motivation, kan alltså sammankopplas med att den beroende erfar att Anonyma Narkomaner faktiskt fungerar. Känslan av uppleva att Anonyma Narkomaner fungerar, kan på så vis resultera i att den beroende personen känner att han eller hon faktiskt klarar av att bli nykter. Den positiva energin från programmet är starkare än viljan att fortsätta med narkotika. Veronika yttrade vidare att:

”Istället för droger så har jag liksom kunnat fylla det här tomrummet, eller vad man ska säga, med andra saker.”

Genom att känna att exempelvis detta tomrum går att fylla med andra ting än just droger, mynnar det ut i att vilja fortsätta sitt arbete med att förbli drogfri. Dessutom är vetskapen om att det finns andra människor som har lyckats bli fria från sitt narkotikamissbruk med ett program likt Anonyma Narkomaner viktig, eftersom det kan bidra till att en annan person med liknande problematik, motiveras att själv vilja ge det en chans. Exempelvis, svarade Niklas en manlig respondent på frågan “Vad fick dig att söka upp Anonyma Narkomaner?”:

”Ja det var en god vän till mig som blev drogfri med programmet. Sen började jag med behandling och det tog typ ett år innan jag väl började sluta helt med droger.”

Genom att få kännedom om att programmet existerar och därigenom få insikt om att det erbjuds stöd med att avsluta sitt drogmissbruk, är det ett element som kan behövas för att komma till vändpunkten att försöka bli och förbli drogfri. Fortsättningsvis, kan detta även te sig i det motsatta. Om en person har negativa erfarenheter av att försöka avsluta sitt missbruk, är det eventuellt problematiskt att finna motivationen och drivkraften till att få ett nyktert liv.

Detta indikerar alltså utifrån analysen, att stöd från andra människor som gjort samma resa till ett nyktert liv är viktigt för att en drogberoende person ska lättare bli nykter. Sampsons och Laubs teori menar som tidigare nämnt, att positiva vändpunkter är väsentligt för att avsluta ett kriminalitet handlande (Wright et al. 2014). När de individer som har missbruksproblem, ersätter narkotika med något annat som är bra, till exempel att gå på möten och bygga goda relationer till andra, kan det som alternativ leda till den positiva vändpunkten som teorin förespråkar. När en beroende märker att hjälpen hos Anonyma Narkomaner faktiskt fungerar, manas motivationen på med att fortsätta resan till ett nyktert liv. Stödet från programmet kan med andra ord resultera i att de beroende individerna känner sig allt mer motiverade med att sluta bruka droger. I ett sådant fall är det den informella

kontrollen, det vill säga stödprogrammet Anonyma Narkomaner, det som verkar positivt för dessa personer med missbruksproblem.

6.2 Identifikation

Den informella och sociala kontrollteorin skildrar värdet av strukturer och rutiner (Wright et al. 2014). Dessa koncept betecknar således att en person ökar sina möjligheter med att sluta med kriminella handlingar, så länge rutinerna och strukturerna är meningsfulla (Britt och Rocque 2015).

Genom att gå på Anonyma Narkomaners möten som ett tillvägagångssätt för att avsluta sina missbruksproblem, kan detta sett från Sampsons och Laubs teori (Farrington 2011), bidra med stabilitet, samt göra att mötena blir till en vana för den berörda individen. När mötena genomförs kontinuerligt av en person som lider av ett drogmissbruk, träffar han eller hon andra som är där av samma anledning. Från intervjun med William, sa han bland annat att:

”Man är ju sällan unik i det här att..man har ett problem och du är den första personen som har haft det problemet..alltså man tänker ju ofta så, men det är ju sällan så.”

Till följd av att träffa och samtala med andra personer som befinner sig i samma situation, kan det vara till nytta för att etableringen av de sociala banden till andra individer ska bli värdefulla. Som tidigare nämnt, minimeras risken för att begå lagöverträdelser ifall en person har god anknytning till samhället (Wright et al. 2014). Att känna igen sig i andra människors berättelser och erfarenheter, som sker i mötena hos Anonyma Narkomaner som respondenterna har uttryckt, kan alltså leda till att den som lider av narkotikamissbruk känner att han eller hon inte är ensam i detta problem. Precis som Wombacker et al. (2020) lyft fram, att personer som har en beroendesjukdom kan undvika att söka professionell hjälp eftersom de kan uppleva oro eller ängslan att bli stigmatiserande av läkare. Med hjälp av programmet Anonyma Narkomaner, uttryckte William till exempel att mötena har genererat en ömsesidig typ av vård mellan medlemmarna:

”Det blir ju en form av terapi, förutom att när man går på terapi så kan ju terapeuten ofta berätta om hur man ska göra men terapeuten säger aldrig ”så här gjorde jag så

testa det, det funkar bra för mig”. Så att det blir ju en väldigt personlig form av terapi där och där alla är på samma plan och ingen är bättre än någon annan.”

Med hjälp av Anonyma Narkomaners möten, kan medlemmarna på så vis identifiera sig med varandra och genom själva igenkänningen till andra personer med samma beroendesjukdom, skapas sociala band. Under intervjuernas gång, yttrande respondenter framförallt upplevelse av att man inte var själv med att ha ett missbruksproblem främjande arbetet mot ett nykter liv.

Utdrag från Niklas respektive Linda, angående hur de upplever betydelsen av att känna igen sig i andra medlemmars livshistorier och erfarenheter. Niklas:

”Det gör att jag kan vara mig själv och sen kvittar det om jag sitter med en människa som är hemlös eller multimiljonär. Vi har ju så olika liv men samma problem och sen att man inte bara snackar en massa skit. Det kvittar alltså vart man kommer ifrån, om man är man eller kvinna det spelar ingen roll. Jag kan prata om någonting sen kan en annan människa jag aldrig har pratat med känna igen sig i det jag säger. Det är väldigt fint. ”

Linda:

”När jag kom till NA så kände jag att jag hörde hemma där liksom och de andra som var där, de som de delade stämde in på mig oavsett om man kanske inte har exakt samma bakgrund och sådär. Så det var inget att snacka om för min del utan jag hade hittat det jag letade efter.”

I den här kontexten, mötena hos Anonyma Narkomaner, kan vändpunktens kärna innebära att den med beroendesjukdom får en positivare syn på sig själv, när hen interagerar med andra personer i liknande situationer. Genom att slippa känna sig ensam i sitt missbruk eller uppleva oro att bli skambelagd på grund av sitt narkotikamissbruk, kan det bidra med att den som söker sig till Anonyma Narkomaner får nya och goda relationer till andra. I och med detta bryter den beroende individen ett negativt mönster, till ett mer positivt. En av huvudkomponenterna för att den här vändningen till ett nyktert liv ska vara varaktig, är således att den anknytning som skapas till andra människor eller organisationer, ska vara givande (Farrington 2011).

Anledningar till varför det är betydelsefullt att kunna identifiera sig med andra personer som har liknande erfarenheter eller livshistorier, kan emellertid beror på att känslan av utanförskap eller ensamhet blir mindre. Detta går att koppla samman till den tidigare forskningen angående att det som är väsentligt hos Anonyma Narkomaner, är att de som lider av ett drogberoende är tillmötesgående för att ta emot hjälp från andra medlemmar i programmet (Jalali et al. 2019). Om en person i tidigare skeenden i sitt liv känt sig ensam i sitt missbruk, samt upplevt att omgivningen inte har varit tillräckligt förstående, kan följaktligen igenkännandet till andra missbrukande personer vara ett medel för att bli drogfri. På det sättet kan det vara lättare att ta emot hjälp från andra individer som har samma erfarenheter av droger. Respondenten Veronika beskrev att:

”Och var det något jag hittade i Anonyma Narkomaner så var det ju att jag inte var ensam. Sen så lyssnade jag ju inte med båda mina stora öron på vad man rekommenderade, men till slut så gjorde jag ju det, så att det är ju därför jag sitter här idag.”

Vidare yttrade respondenten Lars på samma tema att:

“Det var det jag kunde känna igen mig i, det var det som hjälpte mig till en början att öppna mig själv och våga visa vem jag var och prata om alla mina rädslor och fobier och hela den biten. Det var detta som tilltalade mig och hjälpte mig i början. Jag såg andra som hade samma problem och vågade prata om det.”

Den informella och sociala kontrollteorin betonar följaktligen vad som kan få en människa att sluta med kriminalitet, nämligen den positiva vändpunkten (Wright et al. 2014). Med ett program som Anonyma Narkomaner, kan det vara en metod som är verkningsfull för att människor ska sluta med narkotika. Likväl krävs det diverse faktorer som behövs för att en person ska bli och förbli nykter. Etablering av sociala band till andra personer som befinner sig i samma situation, är för en del missbrukande personer viktigt.

6.3 Gemenskapen och möten

Som vi kan se från analysen ovan, finner våra respondenter motivation att bli drogfria genom att komma till Anonyma Narkomaner och att ta del av deras program för tillfrisknande. Men vad är det som egentligen får dem att finna denna motivation och som får dem att komma tillbaka? Det ska belysas i denna analysdelen utifrån Randall Collins (2004) teori.

Förklaringen kommer att ske genom två delar. Den första delen är om alla de grundkriterium

som finns inom Randall Collins (2004) teori för en lyckad interaktionsritualkedja, finns inom Anonyma Narkomaner och kan skapa kollektiv upprymdhet som sedan kommer mynna ut i de fyra produkterna som kommer ur en lyckad interaktionsritualkedja. Vi kommer även titta på vilka ritualer som styr. Detta har vi gjort genom våra egna empiriska erfarenheter av att gå på ett öppet möte hos Anonyma Narkomaner och den litteratur vi läst.

Den andra delen analyserar de fyra produkterna som uppstår ur en lyckad interaktionsritualkedja och den kollektiva upprymdheten med hjälp av våra respondenternas svar på de frågor som vi ställde till dem under våra intervjuer, samt litteratur som finns inom Anonyma Narkomaner.

6.3.1 Del ett - En lyckad interaktionskedja och Kollektiv upprymdhet

Enligt Collins (2004) teori för en lyckad interaktionsritualkedja, krävs det att man möts ansikte mot ansikte och att man då är minst två personer i samma rum. Detta kan vi se när medlemmar ur Anonyma Narkomaner träffas för att ha ett möte, då de är minst två personer och de sitter i samma rum, ansikte mot ansikte. I deras litteratur kan man även läsa att det krävs enbart två beroende för att ett möte ska kunna kallas för ett möte (Anonyma Narkomaner 2011).

Collins (2004) pratar även om att det behövs en tydlig gräns mellan de som är med i interaktionen och de som inte är det. Detta är väldigt tydligt i Anonyma Narkomaner, eftersom de oftast har stängda möten där enbart de som har ett beroende eller anser sig ha ett problem med alkohol och narkotika är välkomna, men när de har ett öppet möte, där alla är välkomna för att se hur det går till säger de "Har vi någon som är gäst och icke beroende på vårt möte idag?" (Se avsnitt 2.4). Detta gör att det finns en tydlig gräns till vilka som är beroende och vilka som inte är det, precis som det Collins (2004) menar.

Det tredje kriteriet för att få till en lyckad interaktionskedja är det finns ett gemensamt fokus på en aktivitet eller ett objekt (Collins 2004). Hos Anonyma Narkomaner är detta fokuset att hjälpa varandra att bli och förbli narkotikafria, samt att föra budskapet om tillfrisknande vidare till den beroende som fortfarande lider (Anonyma Narkomaner 2011). De läser även litteratur gemensamt under mötet och det avslutar mötet med en bön som sinnesro, vilket kan skapa kroppsliga energier som de delar med varandra.

Det sista kriteriet enligt Collins (2004) är att man har en delad sinnesstämning eller har en gemensam känslomässig upplevelse. Detta kan såklart vara väldigt svårt att avgöra och detta anser vi är en begränsning i Collins (2004) teori (Se kritik i teoriavsnittet). Emellertid, går det att studera i litteraturen hos Anonyma Narkomaner (2011) och utifrån våra respondenternas svar, att de upplever identifikation med varandra på mötena, vilket kan leda till en känsla av samhörighet. Det kan tyda på att i alla fall vissa individer på ett möte, kan uppleva liknande sinnesstämningar och känslomässiga upplevelser. Men detta är, precis som vi påstår att Collins (2004) gör när han anser att alla ska ha en delad sinnesstämning, en tolkning från vår sida.

Det vi kan se, med en viss tolkning, är att alla fyra kriterier för en lyckad interaktionskedja finns på ett möte hos Anonyma Narkomaner. Dessa fyra grundkriterierna leder i sin tur till den kollektiva upprymdheten som Collins (2004) talar om. Den kollektiva upprymdheten kan vara stark eller svag, beroende på ritualernas innehåll. Det går att utläsa ur hur Anonyma Narkomaner har växt sedan deras start och att medlemmarna kommer tillbaka till Anonyma Narkomaner, därmed går det att utgå från att denna kollektiva upprymdhet är en stark sådan.

6.3.2 Del två - Symboler, Grupp solidaritet, Individuella känslomässiga energier, en gemensam moral

Vi ska nu gå över till den andra delen av denna analys och titta på hur de fyra produkterna som utmynnat ur denna kollektiva upprymdhet, ser ut hos Anonyma Narkomaners medlemmar och vad den kan ha för betydelse. De ritualer som går att läsa ur litteraturen och genom vår empiriska erfarenhet när vi gick på ett öppet möte, är att de ritualer Collins (2004) benämner som ***“Naturliga ritualer och formella ritualer”*** är de som dominerar Anonyma Narkomaners möten (Se teoriavsnittet). Det kan till exempel ske genom att hålla ett formellt möte med vissa rammar och de naturliga ritualerna som sker under mötets gång, till exempel skratt och nickningar. Det verkar inte finnas några ***makt- eller status ritualer***, utan alla verkar vara jämlika. Detta kan analyseras utifrån Linda, en kvinnlig respondent som uttryckte sig så här:

“Det finns liksom ingen eller vad ska man säga, där finns ingen professionell där som ska...alltså alla är där på samma nivå även om det finns folk där med olika lång drogfri tid. Det finns ingen där som sitter på någon hög häst och talar om, utan alla är välkomna som dem är och igenkänningen och allt.”

Collins (2004) menar att ur den kollektiva upprymdheten, skapas fyra stycken viktiga komponenter för att gruppen/organisationen ska bestå och för att gruppens medlemmar ska söka sig tillbaka, eller för att söka sig till liknande grupper/situationer/organisationer eller upplevelser. Dessa fyra viktiga komponenter är följande:

1. *Symboler* - Som representerar gruppen eller situationen
2. *Gruppsolidaritet* - En känsla av gemenskap
3. *Individuella känslomässiga energier* - Känslan av kraft, entusiasm och samhörighet
4. *En gemensam moral* - Att gruppen/situationen handlar rätt och vad man bör eftersträva (kan vara både positiva saker (kärlek och tolerans) men även negativa (hat och våld)

Vi kommer dela upp dessa och skriva om dem var för sig.

6.3.3 Symboler

Anonyma Narkomaner har egna symboler som representerar dem i sin helhet och ser likadana ut över hela världen (Anonyma Narkomaner 2011). Dessa symboler kan man få om man har drogfri tid i form av en nyckelring, eller en medalj om man har en längre tids drogfrihet. De har även andra mer subtila symboler som deras 12 steg, deras bön som sinnesro och deras litteratur (Se avsnitt två, samt bilaga 1,2). Vi kan även se symboliska handlingar som till exempel något som Anonyma Narkomaner kallar för "service". Det är att de kan åta sig att öppna ett möte eller köpa kaffe till ett möte. Enligt Collins (2004) kan dessa symboler laddas med emotionell energi, vilket han menar är att om man upplever en känslomässig upplevelse med en viss symbol i rummet, kan människor sedan få liknande känslor om man ser den här symbol någon dag senare, fast i ett annat sammanhang. Följaktligen, om en medlem ur Anonyma Narkomaner ser deras symbol i ett sammanhang utanför Anonyma Narkomaners möten, kan hen känna en viss samhörighet med symbolen eller med personen som har symbolen på sig. När det kommer till deras litteratur, använder många medlemmar den flitigt mellan mötena. Även de symboliska handlingarna som till exempel service, används mellan mötena. Vidare svarade Veronika, en kvinnlig respondent, på vår fråga hur Anonyma Narkomaner fungerar mellan mötena:

"För är det ett dagligt program, alltså det finns mycket litteratur, vänner och familj som har blivit också som man har kontakt med mellan mötena. Service är någonting som jag gör

mycket av, alltså att bidra till att NA ska finnas imorgon på ett eller annat sätt, kanske för att många öppnar ju möten och sådär, jag svarar på mejl.”

6.3.4 Gruppsolidaritet

Det Collins (2004) menar med begreppet gruppsolidaritet är en känsla av gemenskap. Inom Anonyma Narkomaner är ordet “Gemenskap” något stort och betydelsefullt. Många av våra respondenter kallar till exempel Anonyma Narkomaner för “Gemenskapen”. Ida, en kvinnlig respondent uttrycker det såhär på vår fråga om vilka Anonyma Narkomaners viktigaste egenskaper är:

“Det skulle jag säga är gemenskapen i sig. Identifikationsgrejen och att vi finns överallt. Det kvittar vart jag åker så finns vi där. Jag kan alltid vända mig till någon och det finns exakt samma människor som mig överallt som kommer förstå mina rädslor och tankar om jag känner att jag får ett behov av att använda.”

Denna känslan av gemenskap som många av våra respondenter har, är en följd av den gruppsolidaritet som finns inom Anonyma Narkomaner. Detta kan vi även hitta i deras traditioner där deras sjunde tradition är följande: “Varje NA-grupp bör vara helt självförsörjande och avböja bidrag utifrån” (Anonyma Narkomaner 2011). Detta betyder alltså att för de ska överleva, måste deras medlemmar själva stå för dessa bidrag, vilket kan tyda på en stark gruppsolidaritet för Anonyma Narkomaners överlevnad.

6.3.5 Individuella känslomässiga energier

En annan komponent som bidrar till att individer söker sig tillbaka till en situation eller grupp efter att ha upplevt en kollektiv upprymdhet, är individens egna känslomässiga energier (Collins 2004). Dessa känslomässiga energier är bland annat en känsla av kraft, samhörighet och entusiasm. Inom Anonyma Narkomaner pratar man om ordet “Gud”, men de anser sig inte vara religiösa eftersom de menar att det är andlighet eftersom alla får ha en individuell tro. Det finns alltså inga regler eller dogmer om vad man får tro på, bara man har en “högre makt” (Anonyma Narkomaner 2011). Detta är för att man säger att man är maktlös inför sitt beroende och därför behöver man en “högre makt” som kan hjälpa en att förbli drogfri (Anonyma Narkomaner 2011). Dock är det en felöversättning från original texterna som är på engelska. Där pratas det om “Powerless” och en individuell “higher power”, vilket på svenska borde vara “kraftlöshet” och “en högre kraft”. Utifrån den engelska litteraturens och

deras ordval, kan man se att individerna behöver en känsla av kraft för att kunna bli och förbli drogfri. Här är ett textutdrag från steg två ur Anonyma Narkomaner:

“I ett visst läge insåg vi att vi behövde hjälp från någon kraft starkare än vårt beroende.... Ingen kommer bestämma åt oss. Vi kan kalla den gruppen, programmet eller vi kan kalla den Gud. Det enda föreslagna riktlinjerna är att denna kraft är kärleksfull, omtänksam och starkare än vi själva. Vi behöver inte vara religiösa för att acceptera denna idé.”

Följaktligen säger respondenten Veronika i ett tillägg efter intervjufrågorna:

“Man kan bli lite lurad liksom av att det står Gud på vissa ställen, men det är Gud som jag själv känner att Gud ska uppfattas. Så för mig så har Gud ingenting med något religiöst att göra utan snarare någon kraft som är starkare än jag och för mig är det att inte behöva känna mig ensam i att det finns fler som jag. Det är liksom en kraft som är starkare än jag själv. Jag tycker det är en viktig aspekt, som fick mig att rygga tillbaka just med Gud.”

Denna kraft som Anonyma Narkomaner kallar för “Gud” är alltså en individuell kraft som de själva har funnit, fast i relation till andra människor. En av våra manliga respondenter William har tagit ner hela idén om en högre kraft till ett mer lättbegripligt plan. Här är ett utdrag från honom:

“Det är ju en form av gemenskap, man går dit och ber om hjälp och råd, så att man är ju aldrig ensam och man kan ju prata om vad som helst.”

Det skapas alltså känslomässiga energier av att ha en gemenskap att gå till, där man känner samhörighet och kan fråga om råd från andra som upplevt motsvarande problem, eller befunnit sig i liknande situationer i livet, samt få träffa andra personer med en beroendepersonlighet. Den här *identifikation* verkar vara väldigt viktigt för att hitta en kraft, samhörighet och entusiasm att vilja komma tillbaka.

6.3.6 En gemensam moral

Enligt Collins (2004) är den sista produkten som utmynnar ur en lyckad interaktionskedja, är att personerna som upplever en kollektiv upprymdhet känner en gemensam moral. Denna gemensamma moral handlar om känslan och tron på att man gör rätt, gör gott och att man har ett gemensamt mål att sträva efter. Det kan beskrivas som att det blir ett gemensamt språk.

Hos Anonyma Narkomaner kan deras gemensamma moral bäst förklaras av de tolv stegen och de tolv traditionerna (Se avsnitt två, samt bilagor 1,2). Det är uppbyggt att först jobbar du i stegen med en sponsor och dig själv, när du gjort alla tolv stegen, kan du föra budskapet vidare och för att det ska fungera, behövs det en fungerande organisation. Det är alltså varför de tolv traditionerna finns (Anonyma Narkomaner 2011).

Anonyma Narkomaner har ett huvudsyfte som organisation och det är att föra budskapet om att det finns ett sätt att bryta sitt destruktiva leverne och bli drogfri. Detta huvudsyfte börjar med att medlemmarna arbetar med sig själva genom de tolv stegen för att få en bättre förståelse för sig själva. Detta görs med hjälp av en "sponsor". På vår fråga om "Hur upplever du att Anonyma Narkomaner hjälper dig?", svarade en av våra respondenter, Ida, så här:

"Ehm, dels genom programmet vi har, alltså stegarbetet, asså hela konceptet vi har med sponsor, sponsier, att vi bygger ett nätverk. Att vi alltid har någon till hands liksom. Men stegarbetet är det som gjort att jag vågat titta på mig själv. "Vad är det som gör att jag använder? Vad är det jag behöver förändra liksom?" Såna saker. För att bli en fungerande människa liksom."

Om alla medlemmar jobbar med de tolv stegen, skapas det ett gemensamt språk som gör att alla inom Anonyma Narkomaner förstår vad hen pratar om, till exempel under ett möte. Det är inte förrän en individ gjort det tolfte steget, som hen kan föra budskapet vidare till den beroende som fortfarande lider (Se bilaga 1).

För att detta ska fungera, har deras tolv traditioner en stor roll. De tolv traditionerna är hur organisationen och de olika grupperna ska fungera i sin helhet (Anonyma Narkomaner 2011). Vi har tittat närmare på fyra av deras traditioner som vi anser speglar en gemensam moral.

Deras första tradition som är:

"1. Vår gemensamma välfärd ska komma i första hand; personligt tillfrisknande är beroende av NA:s enighet." - Anonyma Narkomaner 2011, s 61

Denna tradition speglar det vi beskrev ovan att, för att ett personlig tillfrisknande ska fungera, behövs det en enighet inom deras organisation och deras grupper. Det är alltså gruppen som går före jaget, vilket tyder på en stark gemensam moral där strävan efter att skydda gruppen är viktig.

Deras tradition tre förklarar att alla är välkomna till ett möte så länge de anser sig har ett beroende och är villiga att sluta. Även detta tyder på en gemensam moral, eftersom individuella åsikter om till exempel religion eller politik, inte hör hemma på deras möten eller i Anonyma Narkomaner som helhet.

“3. Det enda villkoret för medlemskap är en önskan att sluta använda.” - Anonyma Narkomaner 2011, s 61

Som vi även var inne på ovan, har de endast ett huvudsyfte, vilket förklaras i tradition fem och alla andra saker ska då stå åt sidan när man ägnar sig åt sitt medlemskap. Detta skapar en känsla av att man strävar åt ett och samma håll, man har ett mål med sitt medlemskap.

“5. Varje grupp har endast ett huvudsyfte – att föra budskapet vidare till den beroende som fortfarande lider.” - Anonyma Narkomaner 2011, s 61

Och alla deras tolv traditioner binds samman av deras tolfte tradition som handlar om att vem som varit på ett möte, inte får yttras, samt att det är gruppens principer som går före de individuella, alltså de tolv traditionerna. Detta anser vi tyda på en stark gemensam moral och skapar en stark känsla av att man gör något gott och bra för Anonyma Narkomaner.

“12. Anonymiteten är den andliga grundvalen för alla våra traditioner och påminner oss ständigt om att ställa principer framför personligheter.” - Anonyma Narkomaner 2011, s 62

7. Diskussion

I analyserna utifrån våra teman, finns alla komponenter inom Anonyma Narkomaner för att det ska skapas en kollektiv upprymdhet, utifrån Collins (2004) teori, som sedan leder till de fyra egenskaperna som gör att människor väljer att återkomma till en organisation eller grupp. Vidare med utgångspunkt i Sampsons och Laubs teori, berörs vikten av hur stödet hos Anonyma Narkomaner främjar motivationen till att bli drogfri. Därutöver hur närvarandet på ett möte blir en positiv rutin för deltagarna i Anonyma Narkomaner, genom att de kan relatera till varandra i sin beroendesjukdom. Följaktligen är detta centrala teman som besvarar våra frågeställningar: **“Hur upplever medlemmar inom Anonyma Narkomaner att Anonyma Narkomaner som organisation kan skapa motivation för att sluta använda narkotika, och för att inte leva i en kriminell tillvaro?** och **“Vad får våra respondenter att komma**

tillbaka till Anonyma Narkomaners organisation och vidmakthålla sin drogfrihet?"

genom dessa analyser.

För de personer som brukar diverse narkotiska preparat, kan vägen till ett nyktert liv vara lång och inte alltid helt enkel. Men faktorer som kan underlätta för att göra den här resan mindre svår, innefattas det bland annat stöd från organisationer, som till exempel Anonyma Narkomaner. För de individer som lider av ett drogmissbruk, och i vissa fall försökt avsluta med droger på egen hand utan vidare framgång, förefaller stödgruppen Anonyma Narkomaner vara behjälplig för dessa personer. Genom att träffa och interagera med andra personer som även strävar efter att bli och vidmakthålla sig drogfria, verkar gruppen vara ett viktigt redskap för individer med en beroendesjukdom.

Vetskapen att man inte är ensam med sitt missbruksproblem, kan således underlätta processen till ett drogfritt liv. Relationen en individ har till andra medlemmar i Anonyma Narkomaner, leder till känslan av att det finns stöd och att det är fritt från skambeläggning. Detta kan alltså vara en viktig vändpunkt för att avbryta ett negativt levnadsförhållande, vilket vår analys utifrån Sampsons och Laubs teori om informell och social kontroll visar. Även om det finns professionell hjälp att få från läkare för sitt drogmissbruk, ter sig ändå den ideella organisationen Anonyma Narkomaner vara verkningsfullt för individer som lider av den här problematiken. Personer som har en beroendesjukdom kan uppleva rädslan av att bli stigmatiserande och dömda av andra som inte har liknande bakgrund, vilket gör att Anonyma Narkomaners bemötande kan kännas mer hemma för den beroende individen, på grund av att alla som söker sig dit ofta har en likartad erfarenhet med drogmissbruk. Följaktligen är alla medlemmar där av samma orsak, de vill alltså sluta bruka droger, samt att de lider av samma beroendesjukdom. Detta leder till att medlemmarna i Anonyma Narkomaner kan identifiera sig med varandra. De förstår varandras situation, samt att de vet vad det innebär med att lida av ett missbruk, vilket de som arbetar med professionell hjälp eventuellt inte har samma kunskap om. Igenkänningsfaktorn mellan medlemmarna i den här stödgruppen har ett betydelsefullt inflytande, eftersom känslan av att inte vara ensam med att ha ett missbruksproblem reduceras.

Den gemenskap som respondenterna i den här uppsatsen har uttryckt, ter sig även vara ett genomgående tema för att finna sin motivation att avsluta med narkotika. I tidigare skeenden har den drogberoende individen till exempel försökt sluta på egen hand, eller försökt med andra metoder som har lett till ett misslyckande. Men genom att skapa relationer till andra

personer som förstår missbruket och vet att det kan vara svårt att sluta med droger, kan det på så vis generera en känsla av samhörighet, vilket vår analys utifrån Collins interaktionsteori visar. I våra analyser kan vi se att denna känsla av samhörighet, identifikation, gemenskap och motivation, kan vara anledningar till varför medlemmarna återkommer till Anonyma Narkomaners möte och på så sätt får ta del av deras program för tillfrisknande. Därigenom kan de lyckas bli drogfria, samt vidmakthålla sin drogfrihet.

8. Slutsats

Vi har genom semistrukturerade intervjuer, deltagit på ett möte hos Anonyma Narkomaner, samt gjort en innehållsanalys av deras litteratur, kunnat besvara våra grundfrågeställningar: “Hur upplever medlemmar inom Anonyma Narkomaner att Anonyma Narkomaner kan skapa motivation för att sluta använda narkotika, och för att inte leva i en kriminell tillvaro?” och “Vad får våra respondenter att komma tillbaka till Anonyma Narkomaner och vidmakthålla sin drogfrihet?”. Detta har vi gjort genom att analysera det material vi samlat in genom tematisk kodning, som vi sedan kopplat samman med en sociologisk teori, Randall Collins mikrosociologiska interaktionsteori och en kriminologisk teori, Sampsons och Laubs A general age-graded theory of crime. Vår slutsats är alltså att våra respondenter har hittat **gemenskap** som ger dem ett **sammanhang**, de har funnit **identifikation** med andra som upplevt samma eller likande saker, de har skaffat **sociala band** till denna gemenskap och detta verkar ge våra respondenter **motivation att sluta använda narkotika och för att vidmakthålla sin drogfrihet**.

Vi har även underlag i tidigare forskning kring hur viktigt det verkar vara att gå på Anonyma Narkomaners möten regelbundet för att framgångsrikt kunna sluta använda droger och vidmakthålla denna drogfrihet (Chi et al. 2012). Vi finner även visst stöd i tidigare forskning om hur viktigt socialt stöd i behandling är för att hjälpa personer med missbruksproblematik att vidmakthålla sin drogfrihet (Norozi et al. 2017). Detta ger oss även medhåll i tidigare forskning att självhjälpgrupper kan vara en bas för att missbrukare ska sluta med narkotika, när den sociala stöttningen av vänner och familj inte räcker till (Wombacker et al. 2020).

Vidare har vi hittat teman som man kan använda sig av vidare forskning. Det som vi bland annat fann var “stigma”. Våra respondenter pratade om vikten av deras anonymitet, samt att alla medlemmar inom Anonym Narkomaner är där på lika villkor. Det finns alltså ingen profession där, till exempel en läkare som säger vad hen ska göra utifrån en viss metod eller

dylikt. Det är ingen som verkar "döma" den andre, vilket det antagligen inte är från till exempel en läkares sida, men det kan upplevas så från den som missbrukar. I Anonyma Narkomaner styr erfarenheten och eftersom det är personer som själva varit missbrukare, kan stigmat minska eftersom de kan ha upplevt samma eller liknande saker som antagligen enbart en person som själv upplevt ett missbruk kan göra.

9. Avslutande reflektion

Det råder vissa begränsningar med vår uppsats, i avseendet att den endast baseras från en svensk kontext, vi vet alltså inte hur deltagare från andra länder ser på organisationen Anonyma Narkomaner. Vidare är studien gjord på få respondenter med intervjuer på 15- 20 minuter. Eventuellt hade studien kunnat åstadkomma mer innehållsrikt material vid till exempel en observation med deltagare under en längre tid. Alternativt, göra en longitudinell undersökning, där man hade följt upp respondenter som precis börja sin resa till ett nyktert liv vid minst två tillfällen (Bryman 2018). Med ett sådant tillvägagångssätt hade det kunnat generera insikter om hur det är i början för en individ med missbruksproblem som söker hjälp hos Anonyma Narkomaner, för att sedan mäta hur deras nykterhet ter sig i ett senare skeende.

En framtida studie skulle även kunna handla om Anonyma Narkomaners talesätt: *"Det terapeutiska värdet av att en beroende hjälper en annan"* - *Anonyma Narkomaner 2011, s. 18* och att de är helt fristående som organisation: *"Vi är inte bundna till några andra organisationer... Vi är inte knutna till några politiska eller religiösa grupper eller lagövervakande instanser och vi står aldrig under någon uppsikt"* - *Anonyma Narkomaner 2011, s. 9*. Detta kan få stigmat att lätta kring den beroende som behöver hjälp och om detta är en viktig komponent för att kunna tillfriskna. Här hade man kunnat göra en etnografisk studie med inslag av kvalitativa intervjuer för att söka besvara denna fråga.

10. Litteraturförteckning

Anonyma Narkomaner (2011). 6 uppl.

Anonyma Narkomaner (2015). *Anonyma Narkomaners 2015 års medlemsundersökning*.

<https://www.nasverige.org/missbruk-beroende> [2021-3-22]

Britt, C-L & Rocque, M. (2015). Control as an Explanation of Crime and Delinquency. I Piquero, A. R. (red.) *The Handbook of Criminological Theory*. [electronic resource]. Wiley Handbooks in Criminology and Criminal Justice.

Brottsförebyggande rådet (2020). *Narkotikabrott*. <https://www.bra.se/> [2021-03-30]

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.

Burns, T. (1992). *Erving Goffman*. London: Routledge

Collins, Randal (2004). *Interaction Ritual Chains*. Princeton. Princeton University Press.

Davis, RE & Nahar, VK 2020, 'An Investigation of the Associations Between Drug-related Self-stigmatizing Beliefs, Depression, and Suicidal Ideation Among Collegiate Drug Users', *Journal of Alcohol & Drug Education*, vol. 64, no. 1, pp. 52–80

Dubey, C & Bakhshi, P 2019, 'Substance Abuse: Trends, Primary Care and Sustainable Transformation', *Journal of Health Management*, vol. 21, no. 4, pp. 582–600

Durkheim, E. (1995). *The Elementary Forms of Religious Life*. New York: Free Press. (pp. 207-241)

Chi, FW, Campbell, CI, Sterling, S & Weisner, C 2012, 'Twelve-Step attendance trajectories over 7 years among adolescents entering substance use treatment in an integrated health plan', *Addiction*, vol.107, nr. 5, s. 933–942

Farrington, D. P. (2011). *Integrated Developmental and Life-Course Theories of Offending*. [electronic resource]. Transaction Publishers (Advances in Criminological Theory: v.1).

Folkhälsomyndigheten (2019). *Den svenska narkotikasituationen 2019*. Stockholm:

Folkhälsomyndigheten

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/d/den-svenska-narkotikasituationen-2019/> [2021-3-22]

Folkhälsomyndigheten (2017). *Narkotikabruk och hälsa*. Stockholm: Folkhälsomyndigheten

Humphreys K, B. Barreto N, M. Alessi S, M. Carroll K, Crits-Christoph P, M. Donovan D, Kelly J-F, Schottenfeld R-S, Timko C, Wagner T. 2020 'Impact of 12 step mutual help groups on drug use disorder patients across six clinical trials', *Drug and Alcohol Dependence*, Volume 215

Holstein, J. A., & Gubrium, J. F. (1995). *The active interview*. SAGE Publications

Jalali, R., Moradi, A., Dehghan, F. Et al. 2019 The exploration of factors related to treatment retention in Narcotics Anonymous members: a qualitative study. *Subst Abuse Treat Prev Policy* 14, 14

K, Wombacher, S- E, Sheff. & N, Itrich. (2020) Social Support for Active Substance Users: A Content Analysis of r/Drugs, *Health Communication*, 35:6, 756-765, DOI: 10.1080/10410236.2019.1587691

Levander, S. (2017). *Fem typer av psykiska störningar som poliser och andra inom rättsväsendet ofta möter. Kunskapsbaserade råd om bedömning och bemötande*. FoU-rapport 2017:2. Malmö Högskola: Institutionen för kriminologi

Mokhtari, MR, Alavi, M, Pahlavanzadeh, S, Weimand, BM, Visentin, D & Cleary, M 2020, 'Comparison of the effectiveness of a 12 step substance use recovery program on quality of life', *Nursing & Health Sciences*, vol. 22, no. 2, pp. 390–397

Nutek (2006). Det sociala företaget och samhället. Socioekonomiska bokslut för Vägen ut! *Kooperativen och Basta Arbetskooperativ*. R 2006:26. Stockholm: Nutek
<https://can.mikromarc.se/mikromarc3/detail.aspx?Unit=6465&db=can&Id=25949&SW=Basta&SC=AM&LB=TI&MT=0&SU=6469&DG=0&ST=Normal&Browse=1&P=1> [2021-3-22]

Pierce, M, Hayhurst, K, Bird, SM, Hickman, M, Seddon, T, Dunn, G & Millar, T 2017, 'Insights into the link between drug use and criminality: Lifetime offending of criminally-active opiate users', *Drug & Alcohol Dependence*, vol. 179, pp. 309–316

Rennstam, Jens & Wästerfors, David. (2015). *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Richardson, GA, Larkby, C, Goldschmidt, L & Day, NL 2013, 'Adolescent Initiation of Drug Use: Effects of Prenatal Cocaine Exposure', *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, vol. 52, no. 1, pp. 37–46

SFS 1962:700. *Brottsbalk*. Justitiedepartementet.

SFS 1968:64. *Narkotikastrafflag*. Justitiedepartementet.

Silverman, D. (2013). *Doing qualitative research: A practical handbook*. London: Sage

Socialstyrelsen (2020). *Statistik om insatser till vuxna personer med missbruk och beroende 2019*. Stockholm: Sveriges officiella statistik

<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/statistikammen/vuxna-personer-med-missbruk-och-beroende/> [2021-3-22]

Socialstyrelsen (2019). *Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende - Stöd för styrning och ledning*. Stockholm

<https://www.socialstyrelsen.se/regler-och-riktlinjer/nationella-riktlinjer/riktlinjer-och-utvarderingar/missbruk-och-beroende/> [2021-3-22]

Sundin E, Landberg J & Ramstedt M (2018). *Negativa konsekvenser av alkohol, narkotika och tobak – en studie med fokus på beroende och problem från andras konsumtion i Sverige*

<https://www.can.se/publikationer/negativa-konsekvenser-av-alkohol-narkotika-och-tobak/> [2021-3-22]

Welty, LJ, Harrison, AJ, Abram, KM, Olson, ND, Aaby, DA, McCoy, KP, Washburn, JJ & Teplin, LA 2016, 'Health Disparities in Drug- and Alcohol-Use Disorders: A 12-Year Longitudinal Study of Youths After Detention', *American Journal of Public Health*, vol. 106, no. 5, pp. 872–880

Wright, J. P., Tibbetts, S. G. and Daigle, L. E. (2014) *Criminals in the Making : Criminality Across the Life Course* . 2nd ed. SAGE Publications

Z, Ferreira., AC, Czarnobay, J, de Oliveira Borba, L, Capistrano, FC, Puchalski Kalinke, L & Alves Maftum, M 2016, 'Intra and interpersonal determinants for relapse in drug addicts', *Revista Eleronica de Endermagem*, vol. 18, pp. 1–12, viewed 4 March 2021

11. Bilaga 1. Anonyma Narkomaners tolv steg

1. Vi erkände att vi var maktlösa inför vårt beroende, att våra liv hade blivit ohanterliga.

2. Vi kom till tro på att en kraft starkare än vi själva kunde ge oss vårt förstånd tillbaka.

3. Vi tog ett beslut att lägga vår vilja och våra liv i händerna på Gud, som vi uppfattade honom.

4. Vi gjorde en grundlig och orädd moralisk inventering av oss själva.

5. Vi erkände för Gud, oss själva och en medmänniska den exakta innebörden av våra fel.

6. Vi var helt och hållet beredda att låta Gud avlägsna alla dessa karaktärsdefekter.

7. Vi bad honom ödmjukt att avlägsna våra brister.

8. Vi gjorde en förteckning över alla personer vi hade skadat och blev villiga att gottgöra dem alla.

9. Vi gottgjorde dessa människor direkt, varhelst möjligt, utom när detta skulle skada dem eller andra.

10. Vi fortsatte vår personliga inventering och erkände genast när vi hade fel.

11. Vi sökte genom bön och meditation att förbättra vår medvetna kontakt med Gud, som vi uppfattade honom, varvid vi endast bad om insikt om hans vilja med oss och styrkan att utföra den.

12. När vi som ett resultat av dessa steg hade haft ett andligt uppvaknande, försökte vi att föra detta budskap vidare till andra beroende och tillämpa dessa principer i alla våra angelägenheter.

12. Bilaga 2. Anonyma Narkomaners tolv traditioner

- 1. Vår gemensamma välfärd ska komma i första hand; personligt tillfrisknande är beroende av NA:s enighet.*
- 2. För vårt gruppsyfte finns bara en högsta auktoritet – en älskande Gud såsom han kan komma till uttryck i vårt gruppsamvete. Våra ledare är enbart betrodda tjänare, de styr oss inte.*
- 3. Det enda villkoret för medlemskap är en önskan att sluta använda.*
- 4. Varje grupp ska vara självstyrande utom i angelägenheter som berör andra grupper eller NA som helhet.*
- 5. Varje grupp har endast ett huvudsyfte – att föra budskapet vidare till den beroende som fortfarande lider.*
- 6. En NA-grupp bör aldrig stödja, finansiera eller låna NA:s namn till någon besläktad inrättning eller utomstående verksamhet, så att inte problem med pengar, egendom eller prestige avleder oss från vårt huvudsyfte.*
- 7. Varje NA-grupp bör vara helt självförsörjande och avböja bidrag utifrån.*
- 8. Anonyma Narkomaner ska alltid förbli icke-professionellt, men våra servicecentra kan anställa personal för speciella uppgifter.*
- 9. NA som sådant bör aldrig organiseras, men vi kan bilda styrelser eller kommittéer för serviceverksamhet, direkt ansvariga inför dem de tjänar.*
- 10. Anonyma Narkomaner har ingen åsikt i yttre frågor, därför bör NA:s namn aldrig dras in i offentliga tvister.*
- 11. Vår linje i offentliga relationer grundas på attraktion snarare än på marknadsföring. Det är nödvändigt att vi alltid behåller personlig anonymitet när det gäller press, radio och film.*
- 12. Anonymiteten är den andliga grundvalen för alla våra traditioner och påminner oss ständigt om att ställa principer framför personligheter.*

13. Bilaga 3. Förklaring kring DSM-5

I DSM-5 slår man samman beroende och missbruk under diagnosen Substanssyndrom oavsett vilken substans det handlar om. Om 2–3 av nedanstående kriterier är uppfylla klassas svårighetsgraden som mild, 4–5 måttlig, om mer än 5 kriterier uppfylls är allvarlighetsgraden svår (Socialstyrelsen 2019, s. 126)

Substanssyndrom (DSM-5):

1. Tolerans, endera behov av påtagligt ökad mängd för att nå effekt eller minskad effekt vid fortgående bruk.
2. Karakteristiska abstinenssymtom eller fortgående bruk för att hindra sådana.
3. Drogen används i större mängd eller under längre tid än vad som avsågs-prioriteras. Kontrollförlust.
4. Önskan eller misslyckade försök att minska intaget.
5. Betydande del av livet går åt att skaffa, konsumera eller återhämta sig från bruket.
6. Viktiga sociala aktiviteter påverkas/försummas.
7. Bruket fortgår trots vetskap om skadeeffekterna.
8. Upprepat substansbruk som leder till att individen misslyckas med att fullgöra sina skyldigheter på arbetet, i skolan eller hemmet.
9. Upprepat bruk i situationer där det medför betydande risker för fysisk skada, exempelvis rattfylla.
10. Sug/begär efter substansen
11. Fortsatt bruk trots återkommande problem av social natur på grund av drog effekterna.

Bilaga 14. Vår intervjuguide

Uppvärmningsfrågor: Kön? Ålder? Drogfri tid?

- 1. Vad fick dig att söka upp Anonyma Narkomaner?**
- 2. Hur fick du reda på att Anonyma Narkomaner fanns?**
- 3. Vad fick dig att komma tillbaka Anonyma Narkomaner?**
- 4. Har du testat på några metoder för att sluta använda narkotika och kriminalitet? Om ja, Vilka?**
- 5. Upplever du att Anonyma Narkomaner har hjälpt dig att bli och förbli drogfri?**
- 6. (om svaret är ja) Hur upplever du att Anonyma Narkomaner hjälper dig?**
- 7. Vad upplever du är Anonyma Narkomaners viktigaste egenskaper som har hjälpt dig att bli och förbli drogfri?**
- 8. Hur många NA möten går du på i veckan?**
- 9. Hur upplever du att covid 19 påverkar ditt mötesgående?**
- 10. Upplever du någon skillnad när du inte går på så mycket på möte?**
- 11. Hur upplever du att Anonyma Narkomaner fungerar för dig mellan mötena?**